

Saana Pusaa

Laadukasta viranomaistyötä

Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollon terveystarkastajien tarkastustoiminnan laatujärjestelmä

Opinnäytetyö

Kevät 2012

Tekniikan yksikkö

Bio- ja elintarviketekniikan koulutusohjelma

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: Tekniikka

Koulutusohjelma: Bio- ja elintarviketekniikka

Tekijä: Saana Pusaa

Työn nimi: Laadukasta viranomaistyötä – Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollon terveystarkastajien tarkastustoiminnan laatujärjestelmä

Ohjaaja: Merja Kyntäjä

Vuosi: 2012

Sivumäärä: 43

Liitteiden lukumäärä: 2

Tämän työn tavoitteena oli luoda tarkastustoiminnan laatujärjestelmä Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollon terveystarkastajille. Uusi ja laajempi yhteistointialue aloitti toimintansa vuoden 2011 alusta. Vanhojen valvonta-alueiden tarkastustoiminnan yhtenäistäminen ja työtapojen kehittäminen ovat oleellinen osa tätä työtä.

Elintarvikelaki edellyttää laatujärjestelmältä tiettyjen vaatimusten täyttämistä. Keskus- ja aluehallinnonviranomaiset tukevat kuntien laatutyötä laatimalla koko maan kattavia ohjeistuksia ja suunnitelmia. Onnistumisen edellytyksinä oli viranhaltijoiden välinen yhteistyö ja tiedonhankinta sekä kerätyn informaation kokoaminen ohjeistavaan muotoon.

Tuloksena saatiin käytännön työtä tukeva ja ohjaava Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollon terveystarkastajien valvontatarkastusten laatujärjestelmä. Työssä ei huomioida mahdollisia ilmoitusmenettelyjä tai hallinnollisten pakkokeinojen käyttöä.

Avainsanat: Laatu, Laatujärjestelmät, Ympäristöterveydenhuolto

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: School of Technology

Degree programme: Food Processing and Biotechnology

Author: Saana Pusaa

Title of thesis: The quality system to the health officers in the health protection

Supervisor: Merja Kyntäjä

Year: 2012   Number of pages: 43   Number of appendices: 2

The main aim of the thesis was to build up a quality system to Seinäjoki region health officers of health protection. A new and wider co-operation district started to act at the beginning of 2011. There were old control zones which were combined to one bigger area. That is why there was a specific need to standardize and develop inspections and manners of employment.

The foodstuffs act requires some demands to be met. The authorities of central and regional administration provide some instructions and plans to promote the quality work of the authorities of municipalities. If progressing quality is the aim, there has to be collaboration and search for a lot of information.

The result of the thesis was the quality system to the health officers in the health protection. Notification procedures and forces of administrative are not included in the thesis.

Keywords: Quality, Quality system, Health protection

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä.....	2
Thesis abstract.....	3
Kuvioluettelo.....	6
Käytetyt termit ja lyhenteet	7
1 JOHDANTO	10
2 OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT	11
2.1 Tausta	11
2.2 Tarve.....	12
2.3 Tavoite ja päämäärä.....	13
2.4 Toteutustapa	14
2.5 Tietolähteet	14
3 LAATU	15
3.1 Laatu käsitteenä	15
3.2 Keskusviranomaisten määritelmä laadukkuudelle, vaikuttavuudelle ja tehokkuudelle	15
3.3 Laadun elementeistä	16
3.4 Tuote-, toiminta-, asiakas-, arvo-, valmistus-, ympäristö- ja kilpailukeskeinen laatumääritelmä	20
3.5 Suomen standardoimisliiton laadunhallinnan periaatteet	21
4 LAATUJÄRJESTELMÄ	24
4.1 Laatujärjestelmän rakentaminen.....	24
4.2 Valvonta- ja toteamismenettelyt.....	25
4.3 Teorian ja käytännön liittymäkohtia laadussa ja laatujärjestelmässä.....	26
5 MUUTOS	28
5.1 Muutosjohtaminen	28
5.2 Muutosvastarinta	30

5.3 Muutos Seinäjoen alueen ympäristöterveyden huollossa	31
6 KÄYTÄNNÖN TOTEUTUS.....	33
7 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	37
LÄHTEET	41
LIITTEET.....	44

Kuvioluettelo

Kuvio 1. Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta- alue, yksiköt ja niissä työskentelevät viranhaltijat.....	12
--	----

Käytetyt termit ja lyhenteet

Aluehallinnon viranomainen

Aluehallinnon viranomainen tarkoittaa aluehallintovirastoa. Virasto ohjaa, valvoo ja arvioi terveydensuojelun, eläinlääkintähuollon, eläinsuojelun ja elintarviketurvallisuuden toteutumista eli kunnan valvontaviranomaisen suorittamaa työtä. Aluehallintovirastoja on kuusi: Etelä-Suomi, Itä-Suomi, Lappi, Lounais-Suomi, Länsi- ja Sisä-Suomi sekä Pohjois-Suomi.

Evira

Elintarviketurvallisuusvirasto Evira varmistaa tutkimuksilla ja valvonnalla elintarvikkeiden turvallisuutta ja laatua sekä lisäksi kasvien ja eläinten terveyttä. Toiminnassa korostuu riskien ennaltaehkäisy. Elintarviketurvallisuusviraston yhteyteen, maa- ja metsätalousministeriön alaisuuteen, on liitetty myös eläinlääkintä- ja elintarviketutkimuslaitos ja kasvituotannon tarkastuskeskus. Lisäksi Eviralle on siirretty toimeenpanotehtäviä maa- ja metsätalousministeriön elintarvike- ja terveysosastolta sekä tietopalvelukeskuksesta.

Keskusviranomainen Keskusviranomainen käsittää elintarviketurvallisuusvirasto Eviran, turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukesin sekä sosiaalialan valvonta- ja lupavirasto Valviran.

Kunnan valvontaviranomainen

Kunnan valvontaviranomainen on kunnan määräämä lautakunta tai muu monijäseninen toimielin. Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollon toiminta-alueella se on 13 jäsentä käsittävä Seinäjoen sosiaali- ja terveyslautakunta.

Kunnan valvontasuunnitelma

Valvontasuunnitelma on terveydensuojelulain 6 §:n, elintarvikelain 48 §:n, kuluttajaturvallisuuslain 22 §:n, tupakkalain 14 a §:n ja kemikaalilain 7 b §:n mukainen kunnan suunnitelmallista ja säännöllistä valvontaa ohjeistava toimintasuunnitelma.

Tervekuu

Tervekuu on ympäristön- ja terveydensuojelun tiedonhallintajärjestelmä.

Terveystarkastaja

Viranhaltija, jolle on lautakunnan tai muun monijäsenisen toimielimen toimesta delegoitu (siirretty) toimivaltaa ympäristöterveydenhuoltoa käsittävien lakien alaisuudesta.

Tukes

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukes valvoo ja edistää teknistä turvallisuutta ja vaatimuksen mukaisuutta sekä kuluttaja- ja kemikaaliturvallisuutta monialaisesti. Viraston toiminnan tarkoituksena on suojella ihmisiä, omaisuutta ja ympäristöä turvallisuusriskeiltä.

Valtakunnallinen valvontaohjelma

Valtakunnallinen valvontaohjelma on Eviran, Tukesin ja Valviran yhteistyössä laatima ympäristöterveydenhuollon yhteinen valtakunnallinen valvontaohjelma. Valvontaohjelmalla ja sen sisältämillä toimialakohtaisilla valvontaohjelmilla pyritään varmistamaan terveydensuojelun, elintarvikkeiden, kemikaalien, tupakoinnin, kuluttajaturvallisuuden sekä eläinten terveyden ja hyvinvoinnin riittävä, laadukas, tehokas ja vaikuttava sekä koko maassa samantasoinen valvonta.

Valvira

Sosiaalialan valvonta- ja lupavirasto Valvira ohjaa, valvoo ja hoitaa lupahallintoa sosiaali- ja terveydenhuollossa,

alkoholihallinnossa ja ympäristöterveydenhuollossa (terveydensuojelu- ja tupakkavalvonta).

Ympäristöterveydenhuolto

Ympäristöterveydenhuolto käsittää elintarvike-, eläinlääkintähuolto-, terveydensuojelu- ja tupakkalain sekä kuluttajaturvallisuus- ja kemikaalilainsäädännön alaisen valvonnan.

Ympäristöterveysvalvonta

Ympäristöterveysvalvonta käsittää elintarvike-, terveydensuojelu- ja tupakkalain sekä kuluttajaturvallisuus- ja kemikaalilainsäädännön alaisen valvonnan.

1 JOHDANTO

Lakimuutos edellyttää, että kunnallisen ympäristöterveydenhuollon järjestää vuoteen 2013 mennessä 50–85 seudullista ympäristöterveydenhuollon valvontayksikköä. Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuolto on yhdistynyt pienemmistä valvonta-alueista suuremmaksi kokonaisuudeksi vuoden 2011 alusta. Uusi yhteistoiminta-alue käsittää 13 kuntaa/kaupunkia.

Nykyinen, laajentunut yhteistoiminta-alue antaa haasteita työn laadukkuudelle. Läpinäkyvää ja toimijoita tasapuolisesti kohtelevaa valvontaa on hankala suorittaa yhtenäisten toimintatapojen puuttuessa.

Laatujärjestelmän rakentamisella tavoitellaan tarkastustoiminnan selkeyttämistä ja virtaviivaistamista. Järjestelmän tulee huomioida eri lakien asettamia vaatimuksia sekä keskus- ja aluehallinnonviranomaisten ohjeistuksia, unohtamatta kuitenkaan asiakkaiden oletettuja toiveita, tarpeita ja odotuksia.

Vaihtuvan lainsäädännön listaamat edellytykset tulee täyttää, minkä vuoksi on oltava jatkuvasti joustava ja muutosvalmis. Uusien työ- ja toimintatapojen järjestelmällinen sisään ajaminen viranhaltijoiden jokapäiväiseen työntekoon vaatii taitoa laadun ja muutoksen johtamisesta sekä kykyä muutosvistarinnan kitkemiseen.

Tiedonhankinta ja sen kokoaminen, viranomaisten välinen yhteistyö ja päämäärätietoinen eteneminen kohti tavoitteita takaavat laatujärjestelmän mukanaan tuoman muutoksen toteutumisen ja laadukkuuden lisääntymisen koko Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollon terveystarkastajien toimialueella.

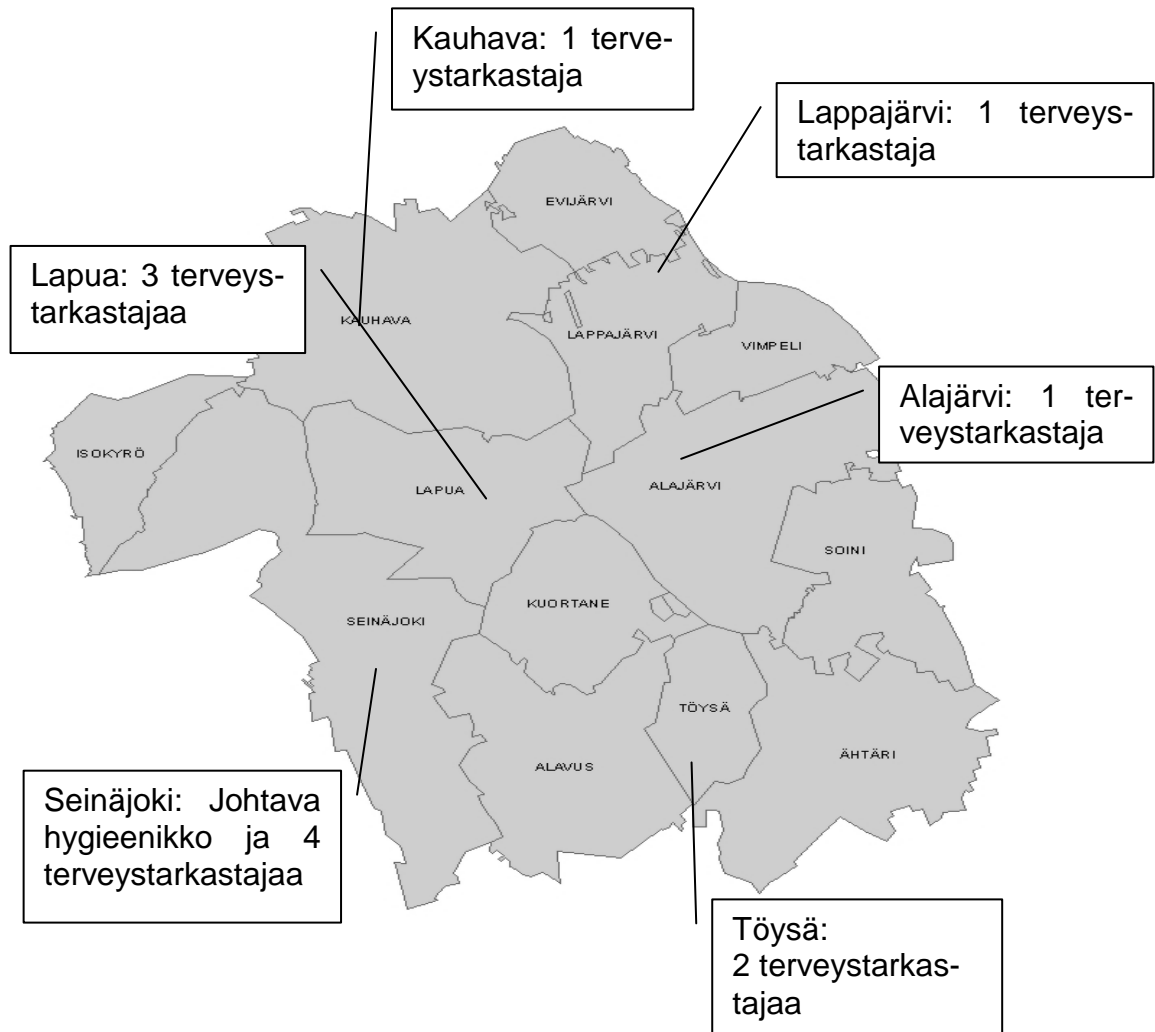
2 OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT

2.1 Tausta

Lokakuun lopulla vuonna 2003 valtioneuvosto teki periaatepäätöksen niin elintarvikevalvonnan kuin koko ympäristöterveysvalvonnan kehittämistä. Ympäristöterveysvalvonta käsittää elintarvike-, terveydensuojelu- ja tupakkalain sekä kuluttajaturvallisuus- ja kemikaalilainsäädännön alaisia asioita. Päätöksen mukaan vuoden 2006 loppuun mennessä Suomeen piti muodostua 50–85 seudullista ympäristöterveydenhuollon yksikköä, ja niissä tuli työskennellä 10–15 henkilöä. (Evira, Tukes & Valvira, [viitattu 1.12.2011], 12; Ympäristö- ja terveystieteiden lehti, [viitattu 1.9.2011], 5–6.)

Vuonna 2006 periaatepäätöstä päätettiin tarkistaa, sillä kunta- ja palvelurakennemuutoksen ja siitä annettavan lain valmistelu alkoi. Periaatepäätökseen tehtiin muutos maaliskuun 2007 alussa. Ympäristöterveydenhuollon kehittäminen sovittiin yhteen kunta- ja palvelurakennemuutoksesta annetun lain toteutusaikataulun kanssa. Tästä johtuen päätettiin, että kuntien vastuulla olevan valvonnan hoitaa jatkossa yhteistoiminta-alue. Näitä yhteistoiminta-alueita Suomeen tulisi 50–85 kappaletta. Kesäkuuhun 2009 mennessä kunnan oli tehtävä päätös, mihin yhteistoiminta-alueeseen se liittyy. Tämän yhdistymän on aloitettava toimintansa viimeistään 1.1.2013. (Ympäristö- ja terveystieteiden lehti, [viitattu 1.9.2011], 5–6.)

Vuoden 2011 tammikuun ensimmäisestä päivästä alkaen toimintansa on aloittanut Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuolto. Tähän yhteistoiminta-alueeseen kuuluvat Alajärven, Alavuden, Evijärven, Isokyrön, Kauhavan, Kuortaneen, Lappajärven, Lapuan, Seinäjoen, Soinin, Töysän, Vimpelin ja Ähtärin kaupungit/kunnat. Kuviossa 1 näkee koko yhteistoiminta-alueen laajuuden. Lisäksi kuviossa selviää, että terveystarkastajat työskentelevät kuudessa yksikössä eri puolella aluetta. Terveystarkastajia on yhteensä 12. Johtava hygieenikko toimii Seinäjoen toimipisteessä.

Kuvio 1. Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alue, yksiköt ja niissä työskentelevät viranhaltijat (Seinäjoen kaupunki 7.12.2011).

2.2 Tarve

Uuden yhteistoiminta-alueen myötä keskeiseksi tarpeeksi nousi terveystarkastajien valvontatyön selkeyttäminen ja yhdenmukaistaminen. Nykyinen laajempi yksikkö koostuu vanhoista pienemmistä valvonta-alueista. Toiminnalle tuli luoda laatujärjestelmä, koska eri yksiköiden terveystarkastajien käytössä oli monenlaisia tarkastusohjeita ja -kaavakkeita, näytteenotto- ja mittausohjeita, asiakirjamalleja sekä muita eriäviä käytäntöjä.

Toinen painava syy laatujärjestelmän laatimiselle tuli lainsäädännöstä. Elintarvikelain (13.1.2006/23) 6. luvun 41. §:n kolmas momentti määrää seuraavaa:

”Kunnan elintarvikevalvontaviranomaisen tulee laatia toimintaansa sopiva laatujärjestelmä sekä ylläpitää ja soveltaa sitä.”

Lisäksi elintarviketurvallisuusvirasto Evira, Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukes sekä Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvira painottavat valtakunnallisessa ympäristöterveydenhuollon valvontaohjelmassa ([viitattu 1.12.2011], 16) valvonnan ja viranomaistyön laadukkuutta, tehokkuutta ja vaikuttavuutta. Näitä asioita korostetaan etenkin siksi, että valvonnan maksullisuus on laajentunut. Luvussa 3.2 kerrotaan tarkemmin keskusviranomaisten edellyttämästä laadukkuudesta, tehokkuudesta ja vaikuttavuudesta.

2.3 Tavoite ja päämäärä

Laatujärjestelmähankkeen keskeisenä päämääränä oli Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollon terveystarkastajien valvontatyön helpottaminen, selkeyttäminen ja yhdenmukaistaminen koko valvonta-alueella. Viranomaisvalvonnasta saataisiin näin laadukkaampaa, toistettavampaa, läpinäkyvämpää, tasapuolisempaa ja oikeudenmukaisempaa. (Terveystarkastajat 2011–2012.)

Laatujärjestelmän tavoitteena oli olla käytännön valvontaa ohjaava ja tukeva työkalu. Eli ei vain kasa paperia hyllyä täyttämässä. Tästä johtuen oli tärkeää antaa jokaiselle terveystarkastajalle mahdollisuus vaikuttaa ja osallistua laatujärjestelmän rakentamiseen. Vaikuttamisella ja osallistumisella tavoiteltiin myös sitä, että jokainen ymmärtää osansa laadunkehittäjänä ja -ylläpitäjänä. Lisäksi opinnäytetyöntekijä piti tärkeänä päämääränään Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollon terveystarkastajien johtajan ja terveystarkastajien sitoutumista tehtyyn tutkimus- ja kehitystyöhön. Sitoutuminen viittaa laatujärjestelmän noudattamiseen sekä valvontatarkastuksen suorittamiseen sen mukaisesti, niin opinnäytetyön tekemisen aikana kuin siitä eteenkinpäin. Lisäksi opinnäytetyöntekijä halusi täsmentää, että laatujärjestelmää on jatkuvasti parannettava ja kehitettävä vastaamaan Seinäjoen alueen ympäristöterveysvalvonnan tarpeita parhaiten palvelevaksi myös tulevaisuudessa.

2.4 Toteutustapa

Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollon terveystarkastajista koottiin ohjausryhmä ja nimettiin vastaava ohjaaja tämän opinnäytetyön ohjeistusta ja opastusta varten. Itsenäisen tiedonkeruun ja annetun opastuksen sekä ohjauksen kautta aikaansaatu materiaali annettiin jokaisen tarkastajan koekäytettäväksi ja arvioitavaksi. Koekäytön ja sen perusteella saatujen näkemyksen pohjalta aineistoa kehitettiin ja parannettiin parhaiten Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollon terveystarkastajien laadukasta ja yhdenmukaista viranomaisvalvontaa edesauttavaksi ja tukevaksi.

Käytännön näkemyksiä pyrittiin kartoittamaan terveystarkastajille osoitetun kyselytutkimuksen avulla, yhteisissä työkokouksissa ja erinäisten viestintävälineiden välityksellä. Luvussa 4 kerrotaan lisää kyselytutkimuksesta, jolla pyrittiin selvittämään mitä laatu on Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollon terveystarkastajan työssä.

2.5 Tietolähteet

Ympäristöterveydenhuollon yhteisessä valtakunnallisessa valvontaohjelmassa vuosille 2011–2014 ([Viitattu 1.12.2011], 15–16) kerrotaan keskusviranomaisten ja aluehallintovirastojen kehittävän ympäristöterveydenhuollon valvonnan laatua ja toiminnan tarkastamista. Keskusviranomaiset laativat ohjeita ja malliasiakirjoja tukemaan kuntien laatutyötä, Evira elintarvikevalvonnan, Valvira terveydensuojelusekä tupakkalain ja Tukes kuluttajaturvallisuus- sekä kemikaalilainsäädännön osalualueisiin. Nämä ohjeet ja malliasiakirjat ovat saatavilla esimerkiksi heidän kotisivuiltaan.

Tarkastusohjeiden pohjalta laadittiin tarkastuskaavakkeita. Asiakirjamalleja hyödynnettiin hallinnollisten pakkokeinojen käyttöön vaadittavissa lomakkeissa ja ilmoitusmenettelykaavakkeissa sekä tarkastuskertomusmallien pohjana. Hallinnollisiin pakkokeinoin ja ilmoitusmenettelyihin ei ole perehdytty tarkemmin tässä työssä. Yhteiset työkäytännöt sovittiin tarkastajien omissa palavereissa suullisesti keskustellen.

3 LAATU

Tämän luvun tarkoituksena on avata laadun moniulotteisuutta. Ei ole olemassa yhtä sanaa tai lausetta, joka yksinään riittäisi kuvaamaan laatua. Vaaditaan joukko erilaisia näkökulmia. Keskusviranomaiset antavat ympäristöterveysvalvonnan ammattialakohtaista määrittystä laadulle.

3.1 Laatu käsitteenä

Mäkisen (2006, 10–11) mukaan Lecklin (2006, 18) ja Silen (1998, 13) sekä lisäksi Tuurala ([viitattu 19.1.2012]) kuvaavat laadun olevan ymmärrystä asiakkaiden tarpeista ja niiden täyttämisestä mahdollisimman tehokkaalla ja kannattavalla tavalla. Laatu on odotusten tai vaatimuksien mukainen määrä tiettyä laadullista ominaisuutta, jolla täytetään asetetut tai oletetut tavoitteet. Se on suoritustason jatkuvaa parantamista ja yrityksen tai organisaation laaja-alaista kehittämistä. Huomionarvoista on, että tuotteen laatu on suhteessa toiminnan laatuun. Yrityksessä voidaan pohtia valintojen laatua ja näin ollen laatu on osa strategista suunnittelua. Kerralla kunnolla tehty ei ole kalliimpaa kuin huolimattomasti suoritettu, joka vaatii mahdollisesti paikkaamista tai korjaamista.

3.2 Keskusviranomaisten määritelmä laadukkuudelle, vaikuttavuudelle ja tehokkuudelle

Keskusviranomaisista yksi eli elintarviketurvallisuusvirasto Evira vastaa elintarvikevalvonnasta ja valvonnan ohjauksesta sekä kehittämisestä (Elintarviketurvallisuusvirasto Evira, [viitattu 24.1.2012]). Eviran toimialan valvontastrategiassa vuosille 2007–2013 ([viitattu 22.1.2012], 5–17) kuvataan valvonnan vaikuttavuutta, tehokkuutta ja laadukkuutta elintarvikevalvonnassa. Voidaan kuitenkin olettaa, että Eviran antamat määritelmät sopivat yhtä hyvin sovellettavaksi myös terveydensuojelu-, kuluttajaturvallisuus-, kemikaali- ja tupakkavalvontaan.

Valvonnan vaikuttavuus on toimintaympäristömuutoksiin, asiakkaiden tarpeisiin ja odotuksiin vastaamista. Se on riskien ennakoimista, valvottavan kohteen säädösten mukaisen toiminnan varmistamista, rikkomusten havaitsemista sekä niihin puuttumista oikea-aikaisesti ja tehokkaasti. Näin määräystenvastaisuus vähenee. Lisäksi pyritään siihen, että toimijat osaavat työskennellä turvallisuus-, terveys- ja ympäristöriskejä ehkäisevästi. (Elintarviketurvallisuusvirasto Evira ([viitattu 22.1.2012], 5–17.)

Valvonnan tehokkuutta kuvaa prosessien hyvä toimivuus ja asetettujen tavoitteiden saavuttaminen, asiakkaiden tarpeiden tyydyttäminen sekä aukottomasti ja ilman päällekkäisyyksiä toimiva viranomaisvalvonta. Lisäksi tehokkaassa valvontatyössä henkilöstön osaaminen sekä henkilöstöresurssit on kohdistettu oikein ja tarkoituksenmukaisesti. Koko valvontayksikkö toimii kustannustehokkaasti sekä taloudellisesti. (Elintarviketurvallisuusvirasto Evira, [viitattu 22.1.2012], 5–17.)

Laadukkuus edellyttää valvonnalta asiakaslähtöisyyttä ja palveluhenkisyttä. Asiakkaiden tarpeet, odotukset ja palaute huomioidaan laajasti toiminnassa. Koko maassa on saatavilla luotettava, riippumaton, tasapuolinen ja oikea- aikainen sekä samantasoinen valvonta ja siihen liittyvät palvelut. Valvontapalveluiden tuottaminen on järjestelmällistä, tehokasta ja taloudellista. Valvontaa suoritetaan säädösten, suositusten ja eri ohjeistusten mukaisesti. (Elintarviketurvallisuusvirasto Evira, [viitattu 22.1.2012], 5–17.)

3.3 Laadun elementeistä

Laine ja Lecklin (2009,15–52) luokittelevat laadun elementit muun muassa teknisiin ja sosiaalisiin elementteihin sekä kyvykkyyteen. Seuraavaksi niihin on syvennytty hieman tarkemmin.

Tekniset elementit. Teknisiä elementtejä ovat tuoteominaisuudet, virheettömyys, asiakastyytyväisyys, kustannustehokkuus, käyttötarkoitukseen sopiminen ja pieni hajonta (Laine & Lecklin 2009, 15–52.)

Ajateltaessa tuoteominaisuuksia tuotteeksi ymmärretään tavara tai palvelu. Tavaratuotteen laadun arviointi on helpompaa kuin palvelutuotteen. Palvelun tuoteominaisuudet perustuvat enemmän kvalitatiivisiin seikkoihin kuin täsmällisiin mittareihin. Eli miltä asiakkaasta tuntuu, kun hän saa tietyn palvelun. (Laine & Lecklin 2009, 15–52.)

Virheettömyydellä pyritään vähentämään tuotteen (tai palvelun) sisältämiä virheitä. Virheiden välttely ei saa tehdä työnteosta kuitenkaan liian varovaista ja/tai passiivista. Virheiden pitää olla hallittujen riskien ottamista. Virheen sattuessa on virheistä oppimisen oltava organisaation itsestään selvä käytäntö. (Laine & Lecklin 2009, 15–52.)

Laadun lopullisina arvioijina pidetään asiakkaita. Asiakkaiden mielipiteitä pitää kuunnella, koska tuote (tai palvelu) tehdään heitä varten. Vuorovaikutuksen ja yhteistyön osuus on merkittävä. On myös huomioitava tyytymättömät asiakkaat, vaikka asiakas ei aina olisikaan oikeassa. Näin muodostuu asiakastyytyväisyyttä. (Laine & Lecklin 2009, 15–52.)

Kustannustehokkuus tarkoittaa taloudellista tehokkuutta virheettömyyden ohella. Turhat ja lisäarvoa tuottamattomat työvaiheet tulisi karsia pois. Koko toiminnan kustannuksia tulisi tarkastella kriittisesti. Näin ollen sisäiset ja ulkoiset virhekustannukset tulisi minimoida ja laadun ylläpitoon liittyvät kustannukset optimoida. Lisäksi tulee miettiä, mikä on yrityksen tai organisaation ydintoimintaa. Ja onko olemassa sellaisia toimintoja joiden ulkoistaminen tai ostaminen kyseessä olevan alan asiantuntijoilta olisi järkevämpi eli esimerkiksi edullisempi vaihtoehto. (Laine & Lecklin 2009, 15–52.)

Tuotteen (tai palvelun) tulee vastata asiakkaan tarpeita ja odotuksia. Tuotteen (tai palvelun) tulee olla oikein suunniteltu ja mitoitettu tapauskohtaisesti. Näin sen käyttö antaa asiakkaalle positiivisen kokemuksen. Pitää kuitenkin välttää ylilaatua, ettei tuotteesta tai palvelusta tule liian hienoa tai monimutkaista. (Laine & Lecklin 2009, 15–52.)

Laatupoikkeamia tulee seurata ja niiden yleiset sekä erilliset syyt tulee selvittää. Näin saadaan hajontaa pienemmäksi. Palvelutuotteissa tämä on hankalampaa,

joten palveluja tuotteistamalla ja vakioimalla voidaan saavuttaa tasalaatuisuutta ja parannusta laatuun. (Laine & Lecklin 2009, 15–52.)

Sosiaalisia elementtejä. Sosiaalisiin elementteihin kuuluvat esimerkiksi mielentyyneys, välittäminen, aitous, harmonia, kestävä kehitys, elämys ja onni (Laine ja Lecklin 2009, 27–29). Nämä elementit ovat osa työntekijän elämän laatua ja työtä tehdessä ne muodostuvat kunkin henkilön omakohtaisista kokemuksista (Laine ja Lecklin 2009, 27–29).

Mieli pysyy tyynenä kuormituksen ollessa sopivaa resursseihin nähden ja stressiä ei ole liikaa. Näin vältetään suorituskyvyn heikkenemiseltä, loppuun palamiselta ja mielenterveyden järkkymiseltä. Työympäristön viihtyisyys ja turvallisuus, työpaikan ilmapiirin innostavuus ja miellyttävyys sekä työtovereiden mukavuus ja me-hengen nostatus työnantajan toimesta lisäävät mielen tyyneyttä. (Laine ja Lecklin 2009, 27–29.)

Välittämällä tarkoitetaan huomioimista, vaikutusmahdollisuuden antamista ja sitä kautta pyrkimystä siihen, että kaikki osallistuvat. Lisäksi pyritään löytämään jokaiselle kykijään ja mieltymystään vastaava tehtävä. (Laine ja Lecklin 2009, 27–29.)

Tekninen aitous on oikeat tuotteet eli ei väärennöksiä tai kopioita. Tunnepuolella aitous on välittämistä ja itsensä likoon laittamista. (Laine ja Lecklin 2009, 27–29.)

Kaikki toimijat pyrkivät samaan päämäärään yhdenmukaisilla keinoilla eli laatu kohoaa hajontaa pienentämällä. Näin syntyy harmoniaa. Työyhteisössä harmonisuus on myös sopusuhtaisuutta. (Laine ja Lecklin 2009, 27–29.)

Kestävässä kehityksessä tuotteen tai palvelun koko elinkaari tarkastellaan tulevaisuus huomioiden. Niin ympäristö-, terveys- kuin turvallisuusvaikutuksissa tulisi saavuttaa positiivisia tuloksia. (Laine ja Lecklin 2009, 27–29.)

Elämän laatu kohoaa miellyttävän elämyksen myötä. Elämykset ohjaavat valintojamme. Työyhteisöissä elämyksiä voidaan aikaansaada esimerkiksi virkistyspäivän avulla. (Laine ja Lecklin 2009, 27–29.)

Onni on joskus sattumaa. Hyvin tehdyllä pohjatyöllä ja oikeiden ratkaisujen valinnalla onnistumiseen ja onneen voi vaikuttaa. Onni ja onnellisuus ovat monien ihmisten tavoitteita. Niiden saavuttamiseksi on tyydytettävä erilaisia tarpeita, ihmisten lähtökohdista ja taustoista riippuen. (Laine ja Lecklin 2009, 27–29.)

Kyvykkyys. Kyvykkyyttä on oikeiden asioiden tekeminen, joustavuus, uusiutuminen, toimitusvarmuus, ketteryys, jatkuva parantaminen, lisäarvon tuottaminen, innovaatiot ja skenaariot (Laine ja Lecklin 2009, 20–24).

Tuloksen kannalta on tärkeää tehdä oikeita asioita, kuin asioita oikein. Viranomaistyössä tulee kuitenkin huomioida lainsäädäntö ja sen asettamat vaatimukset. Menestykseen johtavat asiat ja niiden hoitotapa tulee tunnistaa. Virheinvestoinnit tulisi minimoida. Vaikeutta oikeiden asioiden tekemiseen tuo tulevaisuuden näkymien ennustamisen hankaluus, toimialojen kehitys ja muuttuvat taloustrendit. Oikeiden asioiden tekemisessä voi käyttää apuna luokittelua, jossa asiat ryhmitellään tärkeyden mukaan eri luokkiin. (Laine ja Lecklin 2009, 20–24.)

Yrityksen tai organisaation toiminnan tulee olla joustavaa ja muutosvalmista suhteessa kysynnän vaihteluihin. Kyky verkostoitua ja tehdä yhteistyötä eri sidosryhmien kanssa osoittaa joustavuutta. (Laine ja Lecklin 2009, 20–24.)

Muutos on pysyvää. Ajan hermoilla pysyminen vaatii jatkuvaa oppimista ja uuden omaksumista. Tuotekehityksen merkitys on kasvava. Uusiutumiskyvylle voidaan antaa tavoitteita ja mittareita. Tavoitteet saavat enemmän painoarvoa ja niille annetaan aikaa sekä vapautta toimia, ja sitä kautta kasvaa sekä kehittyä. (Laine ja Lecklin 2009, 20–24.)

Toimitusvarmuus kertoo, kuinka hyvin asiakkaille annetut lupaukset pystytään pitämään. Toimitusvarmuutta voidaan seurata aikataulussa ja myöhässä tapahtuneiden suoritteiden kautta. (Laine ja Lecklin 2009, 20–24.)

Ketteryys on olennaisesti kytköksissä joustavuuteen ja uusiutumiseen. Uusiin asioihin ei saa sitoutua liian tiukasti ja kokeiluvaihe pitää toteuttaa pienimuotoisesti. Toisaalta esimerkiksi toiminnan kehitys ja muutokset tulee toteuttaa nopeasti. (Laine ja Lecklin 2009, 20–24.)

Jatkuvaa parantamista tulee toteuttaa pienin askelin. Näihin askeliin tulee koko henkilöstön osallistua. Osallistumisen edellytyksenä on kokea toiminnan parantaminen tärkeäksi ja innostavaksi. Näin ollen ”silmit ja korvat ovat avoinna” toiminnan epäkohtien kehittämiseksi. (Laine ja Lecklin 2009, 20–24.)

Asiakkaiden odotukset pyritään täyttämään ja (mahdollisesti tunnistamattomat) tarpeet löytämään, esimerkiksi asiakaspalautteen ja vuorovaikutuksen avulla. Lisäarvon tuottotavan tulee yrityksen tai organisaation itse määritellä. (Laine ja Lecklin 2009, 20–24.)

Innovaatio on tekninen tai sosiaalinen muutos, joka luo suorituskyvylle uuden ulottuvuuden. Innovaatio syntyy ideasta. Ideasta muodostuu liiketoimintaan tuote tai palvelu. Tuotteelle tai palvelulle kehitetään tuotantotapa. Tuotantotavasta muodostuu järjestelmä. Innovaatio vaatii aikaa, tilaa ja suotuisan ympäristön kasvaakseen ja kehittyäkseen. (Laine ja Lecklin 2009, 20–24.)

Tulevaisuutta voidaan ennustaa ja siihen asennoitumista voidaan harjoitella skenaarioiden avulla. Ensimmäiseksi valitaan kehitysmalli eli näkökulma. Tämän jälkeen arvioidaan erilaisten tekijöiden vaikutusta ja kehittymistä organisaation tai yrityksen toimintaan. Lopuksi toiminta suunnitellaan valitun skenaarion pohjalta. Skenaariot antavat näkemyksiä uusiin asioihin ja muuttuviin tilanteisiin sekä valmiutta toimia ajatellulla tavalla. (Laine ja Lecklin 2009, 20–24.)

3.4 Tuote-, toiminta-, asiakas-, arvo-, valmistus-, ympäristö- ja kilpailukeskeinen laatumääritelmä

Mäkinen (2006, 11–12) listaa Hannukaisen (1992, 11), Lillrankin (1990, 42–44) ja Lipposen (1993, 35–37) antavan laadulle 7 eri määrittelytapaa: tuote-, toiminta-, asiakas-, arvo-, valmistus-, ympäristö- ja kilpailukeskeinen. *Tuotekeskeisessä* laatumääritelmässä ajatellaan laadun olevan tuotteen ominaisuuksien summa. Laatu voidaan määritellä mitattavien suureiden avulla. Tällöin laatu on itse standardissa ja tuoteideassa. Tuotekeskeisen laatumääritelmän mukaan paremmasta laadusta aiheutuu korkeammat kustannukset, koska lisäkustannuksia aiheutuu uudesta tuoteominaisuudesta. Vastaavuus ja yhdenmukaisuus

tuotevaatimuksiin ovat *toimintakeskeisen* laatumääritelmän laatua. Ongelmien ennaltaehkäisy ja kustannusten minimointi kuuluvat olennaisesti tämän määritelmän alle. Mahdollisesti vaikeimmin sovellettava on suhteellinen, moniulotteinen sekä jatkuvasti muuttuva *asiakaskeskeinen* laatumäärittely. Tässä määritelmässä laatua on sopivuus käyttötarkoitukseen ja asiakkaiden toiveiden sekä odotusten täyttö. *Arvokeskeistä* laatumääritelmää kuvaa hinta-laatu -suhde. Asiakas saa riittävän kustannus-hyöty -suhteen. *Valmistuskeskeistä* laatumääritelmää on tekeminen kerralla oikein ja kustannusten alentaminen. Näin ollen laatu on ennaltaehkäisevää toimintaa. *Ympäristökeskeisessä* laatumäärittelyssä laatua määritellään sen mukaan, miten se kokonaisuudessa vaikuttaa yhteiskuntaan ja luontoon. Asiakkaan, yhteiskunnan ja luonnon tarpeet on tällöin sovittava yhteen. Asiakas vertailee yritysten tuotteita ja tuote-palvelupaketteja ja muodostaa niistä arvokäsityksen. Kilpailevia yrityksiä ja laatua määrittelemään muodostuu suhteellinen arvo. Tämä arvo on yhdessä asiakaskeskeisen laatumääritelmän kanssa *kilpailukeskeinen* laatumääritelmä.

3.5 Suomen standardoimisliiton laadunhallinnan periaatteet

Suomen standardoimisliitto SFS ([viitattu 21.9.2011]) määrittelee laadunhallinnalle 8 periaatetta, jotka ovat asiakaskeskeisyys, johtajuus, henkilöstön sitoutuminen, prosessimainen toimintamalli, järjestelmälähtöinen toimintamalli, jatkuva parantaminen, tosiasioihin perustuva päätöksenteko ja molempia osapuolia hyödyttävät toimittajasuhteet. Organisaation luonne ja haasteet määrittävät kuinka periaatteita sovelletaan.

Asiakaskeskeisyys tarkoittaa asiakkaiden nykyisten ja tulevien tarpeiden ymmärrystä, vaatimusten täyttämistä ja odotusten ylittämistä. Näistä seuraa, että tuotot ja markkinaosuudet kasvavat, resurssien käyttö tehostuu ja asiakasuskollisuus parantuu. (Suomen standardoimisliitto SFS, [viitattu 21.9.2011].)

Johtajuudella ymmärretään organisaation tarkoituksen ja suunnan määrittämistä sekä sisäisen ilmapiirin luomista ja ylläpitämistä. Henkilöstön osallistumiseen pyritään tavoitteiden saavuttamiseksi. Näin ollen toimintojen arviointi, linjaus ja

toteutus tapahtuvat yhdenmukaisella tavalla, väärinkäsityksiltä välttyään ja henkilökunta ymmärtää tavoitteet ja pyrkivät toiminnassaan toteuttamaan niitä. (Suomen standardoimisliitto SFS, [viitattu 21.9.2011].)

Henkilöstön täysipainoinen osallistuminen edesauttaa kykyjen hyödyntämistä organisaatiossa. Heidän innovatiivisuutensa ja luovuutensa ovat käytössä. Henkilöstö on motivoitunutta sekä sitoutunutta työn tekoon. Henkilöstö osallistuu organisaation toimintaan ja tämä edesauttaa jatkuvaa parantamista. (Suomen standardoimisliitto SFS, [viitattu 21.9.2011].)

Prosessimaisen toimintamallin avulla tulokset ja tavoitteet saavutetaan tehokkaammin, kun johdetaan toimintoja ja niihin liittyviä resursseja prosesseina. Resurssien ollessa tehokkaassa käytössä kustannukset alenevat ja suoritusajat lyhenevät. Näistä asioista johtuen tulokset ovat parempia, johdonmukaisempia ja ennustettavampia. Kehityskohteet huomataan ja niiden hoitaminen tavoitteellisesti sekä tärkeysjärjestyksen mukaisesti on helpompaa. (Suomen standardoimisliitto SFS, [viitattu 21.9.2011].)

Suomen standardoimisliitto SFS ([viitattu 21.9.2011]) kuvaa järjestelmälähtöisen johtamisen lähtevän järjestelmän, joka on prosesseista muodostettu, tunnistamisesta sekä ymmärryksestä ja tätä kautta johtamisesta. Organisaation vaikuttavuus sekä tehokkuus parantuvat ja tavoitteet saavutetaan todennäköisemmin. Tuloksina saadaan entistä suurempia ja linjattuja prosesseja sekä kykyä keskittyä olennaisiin toimintoihin. Nämä toiminnot ovat halutuista tavoitteista ja tuloksista riippuvaisia. Myös johdonmukaisuus, tehokkuus ja tuloksellisuus lisääntyvät järjestelmälähtöisen johtamisen myötä.

Jatkuvassa parantamisessa pyritään suorituskyvyn kokonaisvaltaiseen jatkuvaan parantamiseen. Kyvykkyyttä lisäämällä sekä kehityskohteita keskittämällä, kohti strategisia tavoitteita, suorituskyky parantuu. Jatkuvan parantamisen ansiosta on myös joustavampaa ja nopeampaa tarttua uusiin tilaisuuksiin. (Suomen standardoimisliitto SFS, [viitattu 21.9.2011].)

Tosiasioihin perustuva päätöksen teko pohjautuu saadun tiedon ja informaation analysointiin. Näin ollen voidaan osoittaa aikaisempien päätösten tehokkuus (aiemmat tapahtumat ja niistä tehdyt päätökset) ja katselmointien tekeminen on

vaivattomampaa. Päätösten ja mielipiteiden kyseenalaistaminen ja muuttaminen on vähemmän työlästä. (Suomen standardoimisliitto SFS, [viitattu 21.9.2011].)

Lisäarvoa saavutetaan molempia osapuolia hyödyttävillä toimittajasuhteilla. Reagoinnin joustavuus ja nopeus yhdessä eri toimijoiden kanssa muuttuviin markkinoihin sekä asiakkaiden vaatimuksiin ja odotuksiin on todennäköisempää. Näin kulut ja resurssit ovat optimoituja. (Suomen standardoimisliitto SFS, [viitattu 21.9.2011].)

4 LAATUJÄRJESTELMÄ

Laatujärjestelmällä tarkoitetaan yrityksen tai organisaation toimintatapoja. Laatujärjestelmillä on monia pyrkimyksiä ja niistä seuraavia hyötyjä. Asiakkaiden luottamus parantuu, kun toimitusvarmuus taataan. Toimeksiantoja hallitaan menestyksekkäästi ja kannattavuus parantuu. Työaikana tehdään laatua ja kustannustehokkuus on huipussaan. Henkilöstö on motivoituneempaa ja yhteistyökykyisempää. Jokainen havaitsee oman osansa laadunkehittäjänä ja -ylläpitäjänä. Erehdysten, virheiden ja materiaalihukan määrä vähenee. Valvontamenettelyiden ongelmakohtien, eli laatua huonontavien seikkojen, esille nostaminen on tehokkaampaa. Koko toiminnan analysointi ja kehittäminen on helpompaa. Ennakkovarmistus, eli laitteistojen ennakoiva kunnossapito ja kalibroinnit, tehostuu. Näin jatkuva parantaminen tapahtuu kuin itsestään. (Heikkilä, [Viitattu 14.3.2012]; (Scandinavian center of maintenance management Finland Ry 1996, 26.)

Laatujärjestelmän toimivuutta voidaan seurata asiakasreklamaatioiden määrän vähentymisestä, virhekustannuksien pienentymisestä ja tuottavuuden parantumisesta (Scandinavian center of maintenance management Finland Ry 1996, 26).

4.1 Laatujärjestelmän rakentaminen

Laatujärjestelmän rakentaminen voidaan jakaa yhdeksään eri vaiheeseen. Näitä vaiheita ovat nykytilan kartoittaminen, kartoittamisesta saatujen tulosten arviointi, kriittisten tulosten varmistamismenettelyt, toiminta- ja menettelyohjeiden dokumentointi, laatukäsikirjan laatiminen, audittoijien koulutus, järjestelmän sisäänajo ja vertaaminen tavoitteisiin sekä mahdollinen sertifiointi. (EVTEK, [viitattu 14.3.2012].)

Nykytilan kartoittamisen tarkoituksena on laatujärjestelmähankkeen toteuttamisvastuiden jakaminen. Asiakkaiden tarpeita ja odotuksia voidaan selvittää esimerkiksi asiakastyytyväisyyskyselyn avulla. Tärkeää on kuitenkin tiedostaa, mitä organisaatiolta odotetaan. Tuotannon, tässä tapauksessa

valvontamenettelyiden, toimivuus tutkitaan. Ongelma-alueet, tiedonkulku, lainsäädännön ja organisaation vaatimukset listataan. Näin saadaan kattava läpileikkaus valvonnan ja siihen liittyvien osa-alueiden kehittämisestä. (EVTEK, [viitattu 14.3.2012].)

Ensimmäisen vaiheen kautta saatuja analyysi- ja mittaustuloksia verrataan haluttuun laatutasoon. Seuraavaksi omat tavoitteet sovitetaan yhteen asiakkaan, henkilöstön ja ympäristön vaatimusten kanssa. Tuloksena saadaan päätös laatujärjestelmään sisällytettävistä asioista eli mitä sinne ohjeistetaan, miten ohjeistetaan ja kuka ohjeistaa. Ja lisäksi annetaan tietoa ongelma- tai poikkeamatilanteissa toimimiseen. Näin koko toiminta linkittyy kokonaisuudeksi. (EVTEK, [viitattu 14.3.2012].)

Seuraava vaihe on luonnollisesti toiminta- ja menettelyohjeiden dokumentointi sekä laatukäsikirjan laatiminen. Tämän seurauksena yksikköön koulutetaan sisäinen auditoija. Sisäinen auditoija tarkoittaa yrityksen omaa arvioijaa ja arviointia. Näin varmistetaan, että yrityksellä on mahdollisuus toimia laadukkaasti. Asianmukaiset ohjeet, tiedot, taidot, ymmärrys, resurssit ja työvälineet on saatavilla. Näin tiedonkulku paranee ja toiminta kehittyy jatkuvasti. (EVTEK, [viitattu 14.3.2012].)

Projekti etenee laatujärjestelmän käyttöönottoon. Tavoiteltaessa sertifiointia tulee selvittää täyttääkö laadittu järjestelmä sertifiointiedellytykset, jotta yritys voi saada laatusertifikaatin. Tämän jälkeen voidaan tilata ulkopuolinen auditoija (EVTEK, [viitattu 14.3.2012].)

4.2 Valvonta- ja toteamismenettelyt

Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollon terveystarkastajille laadittuun laatujärjestelmään on määritetty etenkin terveystarkastajien, mutta myös soveltuvilta osin johtavan hygieenikon, toiminnan arvot, laadukkaan viranomaistyön vaatimukset, ohjeita laadukkaaseen johtamiseen ja laadun johtamiseen sekä toimintaohjeet tarkastuksille. Näiden asioiden kirjaamisella on

osaltaan pyritty täyttämään Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY 882/2004) 8. artiklan ja sen toisen liitteen toisen luvun listaamat edellytykset.

4.3 Teorian ja käytännön liittymäkohtia laadussa ja laatujärjestelmässä

Laatujärjestelmähankkeen aikana ei tehty asiakastyytyväisyyskyselyä, mistä johtuen ei voida olla varmoja asiakkaiden odotuksista, toiveista tai tarpeista. Takeita ei myöskään ole niiden täyttämistä ja/tai ylittämistä. Laatujärjestelmän laatimisella oletetaan kuitenkin olevan suoria, myönteisiä vaikutuksia terveystarkastajien lisäksi myös asiakkaille.

Terveystarkastajien laatujärjestelmällä pyritään varmistamaan asiakkaalle lainsäädännön mukainen, samantasoinen ja puolueeton valvontapalvelu. Järjestelmän noudattaminen vähentää virheitä ja pienentää hajontaa. Edellytyksenä on laatujärjestelmän päivittäminen, kehittäminen ja jatkuva parantaminen. Järjestelmän pitäminen ajantasaisena ja toimintaa vastaavana takaa myös tehokkaat ja järjestelmälliset valvontaprosessit sekä aukottoman ja ilman päällekkäisyyksiä suoritettavan valvonnan.

Valvontaprosessien kirjaamisella pystytään vastaamaan tehokkaammin toimintaympäristömuutoksiin. Ohjeistuksia on helpompi muuttaa vaatimusten ja odotusten mukaisiksi, kun perustyö on tehty. Laadukkuus lisääntyy ja toiminta jalostuu, kun asioita ohjeistetaan tarkoituksenmukaisesti. Pitkällä tähtäimellä saadaan myös kustannussäästöjä, koska tietoisuus työntekotavoista lisääntyy ja uudet käytännöt tulevat osaksi arkipäivää.

Asiakas arvioi saamansa valvontaa kvalitatiivisesti eli minusta tuntuu -periaatteella. Ristiriitatilanteessa terveystarkastaja voi ensisijaisesti vedota lainsäädäntöön. Tilanteesta riippuen tarkastaja voi kuitenkin kertoa toimivansa yksikön laatujärjestelmän mukaisesti korostaen palvelun samanlaatuisuutta koko toiminta-alueella. Esimerkkinä mainittakoon elintarvikelain mukaisten tarkastusten suorittaminen ilmoittamatta. Lainsäätäjän ohjeistus ei välttämättä kohtaa toimijan näkemyksen kanssa, jolloin sijaiskärsijänä on terveystarkastaja.

Elintarvikelain antamia määräyksiä laatujärjestelmälle ei kaikilta osin saatu täytettyä nykyisellä järjestelmällä. Henkilöstön tehtävät, vastuut ja velvollisuudet, terveydensuojelulain mukaiset näytteenottomenettelyt, valvontamenetelmät ja -tekniikat sekä muita virallisen valvonnan tehokkaan toiminnan edellyttämiä toimia ja tietoja on listattu Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollon terveystarkastajien tarkastustoiminnan laatujärjestelmään. Järjestelmässä on viittauksia seuranta- ja valvontaohjelmiin sekä viranomaisten väliseen yhteistyöhön. Tulosten tulkintaa ja niistä johtuvia päätöksiä, virallisen valvonnan perusteella käynnistettäviä toimia tai näytteenotto- ja analyysimenetelmien sekä havaintotestien asianmukaisuuden toteamista ei ole ohjeistettu laaditussa laatujärjestelmässä. Valvonnan tavoitteet on kirjattu kunnan omaan valvontasuunnitelmaan.

5 MUUTOS

Perinteistä julkista hallintoa ja hallintokulttuuria on kehitetty monin tavoin ja kunnissa onkin ollut käynnissä monenlaisia muutosprosesseja. Esimerkkeinä mainittakoon tavoite-, tieto- ja tulosjohtaminen, tulosohjaus ja laatuajattelu. Tuloksellisuuden parantamiseksi etsitään muutoksia, jotta talous paranisi, esimerkiksi toimintoja ja rakenteita muuttamalla. Kilpailu- ja tehostamispaineita on niin julkisella kuin yksityiselläkin sektorilla. Usein tämä tarkoittaa ulkoistamista tai palvelujen tuottamista yhteistyössä eri tahojen kanssa. (Merilä 2008, 17.)

Muutoksissa/uudistuksissa, tässä tapauksessa laatujärjestelmä, on tärkeää pystyä toteuttamaan muutos, mutta myös kasvattaa muutoskykyä. Jatkuvassa muutoksen tilassa tämä ei ole helppoa, kun joudutaan jo ennestään selviämään niistä tehtävistä, joita varten ylipäätään ollaan olemassa (Merilä 2008,17). Muutos nähdään kuitenkin nykyään organisaatioiden toimintaa leimaavaksi pysyväksi ilmiöksi. Kyky sopeutua muutoksiin on niin johtajan kuin työntekijänkin menestymisen keskeinen edellytys. (Mattila 2007, 9.)

Kuntaorganisaatiossa laadun kehittämisen merkitys on ollut kasvussa ja laatua on pyritty parantamaan tavalla tai toisella. Jostain vieraasta syystä johtuen laatujärjestelmä koetaan oudoksi, vaikka kaikkien laatujärjestelmien yhteispiirteenä on kehittää toimintaa ja syventää laatuymmärrystä ajan kuluessa. (Merilä 2008, 18.)

Pelkkä tahto, alttius ja valmius eivät riitä muutokseen vaan lisäksi henkilötasolla on oltava kykyä, muutoskykyä. Muutoskyky kasvaa edellä mainituista tahdosta, alttiudesta ja valmiudesta. Jotta tehtyyn työhön saadaan tuloksellisuutta, on tietoisesti työstettävä luottamusta, motivoitumista, uudistumista ja henkilökohtaisuutta hallinnon eri tasoilla. (Merilä 2008, 20.)

5.1 Muutosjohtaminen

Muutos on projekti, joka vaatii suunnittelua ja toteutusta suunnitelman mukaisesti. Muutoksen onnistumista tulee arvioida. Suunnitteluvaiheessa tulee pohtia, mitä

muutos koskee, miten erilaiset ihmiset reagoivat tähän muutokseen, kuinka mahdollista muutosvastarintaa voidaan vähentää ja mitkä ovat ne keinot, jotka edesauttavat henkilöstön innostumista ja uusien toimintatapojen käyttöönottoa. (Hyppänen 2007, 227.)

Mattila (2007, 131–135) ohjeistaa onnistuneeseen muutosjohtamiseen neljällä eri vaiheella. Ensimmäisenä on perustan luominen, jolloin luodaan kokonaiskuvaa muutoksesta, johon pyritään. Lisäksi pohditaan muutoksen vaikutuksia ja oman organisaation lähtötilannetta sekä siihen liittyviä riskejä. Tiivistetään se tavoitetilä, millaiseksi halutaan ja miksi halutaan, ja määritellään, mitkä ovat muutoksen tavoitteet. Jatkotoimien kannalta perustan luomisella on keskeinen merkitys.

Seuraavana vaiheena ovat käynnistystoimet. Tällöin varmistetaan, että muutos lähtee sujuvasti liikkeelle kaikilla osa-alueilla. Tärkeää on myös luoda innostusta ja sitoutumista sekä hiljentää muutosvastarintaa heti alkuunsa. (Mattila 2007, 153.)

Kolmas vaihe on hallittu eteneminen. Tällöin sekä päättyvät tehtävät tai vaiheet kulkevat rinnakkain, onnistumiset sekä epäonnistumiset todennetaan ja tehdään korjaavat toimenpiteet. (Mattila 2007, 164.)

Mattilan (2007, 192) mukaan viimeisessä vaiheessa eli vakiinnuttamisessa organisaatiolle selkenevät sekä hyödyt että lopputulos. Tässä kohdin sinnikkyys palkitaan. Pitää kuitenkin muistaa, että projektin loppuminen ei ole automaattisesti yhtä kuin valmis. Tässä vaiheessa muutoksen tekemiseen uhratut voimat kuitenkin ohjataan uusiin tehtäviin ja muutoshankkeen tuloksia ruvetaan hyödyntämään.

Hyppänen (2007, 226–227) taas jakaa muutoksen onnistumisen kahdeksaan eri askeleeseen:

- korostetaan muutoksen välttämättömyyttä,
- muutoksella on oltava vahva vetäjäjoukko,
- tulevasta toiminnasta annetaan konkreettinen kuva,
- viestitään,
- henkilöstö, jota muutos koskee saa osallistua,
- pienetkin edistysaskeleet nostetaan esille,
- vahvistetaan uudet toimintatavat ja
- vakiinnutetaan ne.

Korostettaessa muutoksen välttämättömyyttä on tunnistettava ja huomioitava niin sen mahdolliset esteet kuin muutoksen mukanaan tuomat mahdollisuudetkin. Vahva vetäjäjoukko viittaa siihen, että ylimmän johdon on tuettava muutoshankkeita ja sitouduttava niihin. Tämä on osoitettava myös käytännössä. Konkreettisen kuvan luominen tulevasta toiminnasta voi olla hankalaa mahdollisia uusia toimintatapoja luodessa. Muutoshankkeen toteuttajan tulee tällä askeleella keskittyä hyötyihin, joita muutos käytännön tasolla tuo tulevaisuudessa tullessaan. Viestinnän tulisi olla samanhenkistä ja -suuntaista koko muutoshankkeen ajan. Viestintää tulisi toteuttaa ja viestejä toistaa koko muutoshankkeen ajan erilaisin viestintäkeinoin. Henkilöstön osallistumisen kautta saadaan käytännön näkemystä muutoshankkeeseen ja sen toteutukseen. Tätä kautta henkilöstö saa vaikutusmahdollisuuden ja tietoa hankkeen etenemisestä. Samalla kyky sitoutua muutokseen kasvaa ja kehittyy. Edistysaskeleiden huomioimisella sekä uusien toimintatapojen vahvistamisella ja vakiinnuttamisella voidaan vaikuttaa eritoten epäluuloisiin henkilöihin.

5.2 Muutosvastarinta

Ihmisten reagointi heitä koskeviin muutoksiin vaihtelee positiivisesta negatiiviseen suhtautumiseen. Muutosprojektin läpivienti saattaa hankaloitua muutosvastarinnan takia. Pitää kuitenkin muistaa, että muutoksesta aiheutuva muutosvastarinta on normaalia. Muutoksen kohde ei välttämättä vastusta itse muutosta vaan tapaa, jolla se toteutetaan. (Hyppänen 2007, 228.)

Mattila (2007, 21) jakaa muutosvastarinnan kolmeen eri tasoon, jotka ovat tiedottomuus, taidottomuus ja haluttomuus. Tiedottomassa tasossa tulee viestiä asioista, perustella ja toistaa informaatiota. Taidottomuus vaatii koulutusta, valmennusta ja ohjausta. Haluttomuus poistuu niin ikään perustelemalla ja ohjaamalla sekä kannustamalla, palkitsemalla ja mahdollisesti jopa huomauttamalla tai rankaisemalla.

Muutosvastarinnan lähteitä ja syitä on monenlaisia. Organisaatiossa kaivataan vakautta ja varmuutta uudessa ja vieraassa tilanteessa. Hyväksi havaittua tai

tottumusta ei koeta mielekkääksi muuttaa. Työyhteisössä on vakiintuneet normit. Työntekijät pelkäävät työpaikan, etujen tai aseman menettämistä. Muutoksen sisältö ja seuraukset ovat tuntemattomia, jolloin väärinkäsitykset ja tietämättömyys lisääntyvät. Muutosvastarintaa saattaa seurata myös näkemuseroista, selviytymis- tai oppimispelosta (miten uusi asia opitaan ja miten oppimisesta selviydytään), muutostarpeen vakuuttamattomuudesta tai siitä, ettei muutoshankkeen vaatiman vaivan uskota antavan riittävästi hyötyjä. (Mattila 2007, 22.)

Muutosvastarinta ei kuitenkaan automaattisesti tarkoita, että ihmiset ilkeyttään vastustavat uusia asioita. Kun perehdytään yksityiskohtaisemmin muutosvastarintaan, voidaan sen sanoa olevan hyvää tarkoittavaa ja se voidaan kääntää sekä positiiviseksi että hyödylliseksi. Kun tyytymättömyys ja toiminnan epäkohdat ilmaistaan avoimesti, voidaan ne myös korjata viipymättä. Näin ollen vastarinnan huomioiminen lisää mahdollisuutta onnistua ja parantaa lopputuloksen laatua. Lisäksi organisaation eri henkilöiden väliset suhteet vahvistuvat. Vastarinnan avoin käsittely mahdollistaa myös todennäköisemmin sen, että jokainen saa läpi jonkun tavoitteistaan. Tästä voidaankin päätellä, että seuraavat, tulevat muutoshankkeet helpottuvat eikä kenellekään jää mitään hampaan koloon. (Mattila 2007, 26.)

5.3 Muutos Seinäjoen alueen ympäristöterveyden huollossa

Laatujärjestelmän työstäminen ajoittui tilanteeseen, jossa uusi laajempi yksikkö oli ollut toiminnassa noin puoli vuotta. Tämä vaikutti suuresti opinnäytetyön toteuttamiseen, sillä työ- ja toimintaympäristöissä oli käynnissä jo valmiiksi muutos. Jokaisella terveystarkastajalla oli omat käytäntönsä ja yhtenäinen linja puuttui. Valvonnan läpinäkyvyydestä johtuen ei erikseen tarvinnut perustella, miksi on tarpeellista yhtenäistää valvontamenettelyitä.

Kuusionkunnissa (Alavus, Soini, Töysä, Ähtäri, Lehtimäki ja Kuortane) sekä silloisessa Seinäjoen terveystarkastajayhtymässä oli tehty aikaisemminkin laatujärjestelmiä. Nämä antoivat tämän opinnäytetyön laatimiselle ja lopputulokselle suuret odotukset, mutta myös osittain negatiivisia ennakoasenteita.

Opinnäytetyöohjaajan vaihtuminen ja ohjausryhmään kuuluvien henkilöiden muuttuminen sekä opiskelijan opinnäytetyönä tehtävä laatujärjestelmä ei mahdollisesti antanut riittävän vakuuttavaa vaikutelmaa projektin vahvasta vetäjäjoukosta. Työ miellettiin liian haastavaksi sen pääasialliselle toteuttajalle. Myöskään konkreettista kuvaa tulevasta toiminnasta tai tuloksista ei pystytty alusta asti antamaan. Työn toteuttaminen ja lopputulos muotoutuivat projektin kuluessa.

Opinnäytetyötä tehdessä pyrittiin antamaan kaikille terveystarkastajille mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa laatujärjestelmän luomiseen ja kehittämiseen. Käytännön näkemyksiä kerättiin koko työn ajan. Muutosvastarintaa saatiin näin vähäisemmäksi ja henkilökuntaa innostuneemmaksi sekä aktiivisemmaksi. Viestinnän tarkoituksena oli kannustaa henkilökuntaa omien mielipiteiden ja kehitysehdotuksien esille nostamiseen. Samalla saatiin arvioita epäonnistumisista ja huomattiin joidenkin asioiden osuneen ensi yrittämällä kohdilleen.

Kuluneen yhdeksän kuukauden aikana koottiin siis tarkastustoiminnan laatujärjestelmä. Tämä työkalu antaa käytännön ohjeet tarkastusten suorittamiseen. Opinnäytetyön tekijä ei voi kuitenkaan pakottaa ketään toimimaan yhdessä koottujen ja listattujen asioiden mukaisesti. ”Lopullinen” muutosjohtaminen ja yleensä toiminnan ohjaaminen laatujärjestelmän mukaisesti jää johtavalle hygieenikolle. Laadun seuranta, arviointi ja kehittäminen kuuluvat puolestaan koko henkilökunnalla, laatuvaastavaan ohjauksella.

6 KÄYTÄNNÖN TOTEUTUS

Opinnäytetyö aloitettiin kesäkuussa 2011. Terveystarkastajien kesälomista johtuen ensimmäiset kuukaudet kerättiin pääasiassa teoriatietoa opinnäytetyötä varten. Alussa päätehtävänä oli tutustua laatuun ja siihen, mitä laatujärjestelmä voisi käytännössä tarkoittaa. Kuusiokuntien ja Seinäjoen terveystarkastajien aikoinaan laaditut laatujärjestelmät antoivat osaltaan esimerkkiä siitä, millaista työtä ollaan käynnistämässä. Jo opinnäytetyösopimusta kirjoitettaessa oli selvää, ettei laatujärjestelmää tulla laatimaan jotain tiettyä laatusertifikaattia tavoitellen. Käytännön hyödynnettävyys oli projektin onnistumisen tärkein mittari.

Terveystarkastajan työtä koskettava laaja lainsäädäntö vaati yksityiskohtaista perehtymistä. Aluehallinnon ja keskusviranomaisten ohjeisiin ja ympäristöterveydenhuollon yhteiseen valtakunnalliseen valvontaohjelmaan vuosille 2011–2014 tuli paneutua tarkoin koko opinnäytetyön ajan. Nämä vaatimukset ja suositukset määrittelevät hyvin pitkälle kuntien ympäristöterveysvalvontatyötä.

Perimmäisenä tarkoituksena tällä laatutyöllä oli tehdä koko Seinäjoen alueen ympäristöterveysvalvonnan toiminnalle laatujärjestelmä. Opinnäytetyön tekijän omasta aloitteesta aihetta päätettiin kuitenkin rajata. Sovittu aika, alkuperäisen aiheen suunnaton laajuus ja opinnäytetyöntekijän vähäinen kokemus antoivat laatujärjestelmähankkeelle omat kehyksensä. Laatujärjestelmä keskitettiin sille osa-alueelle, jolle uudessa yksikössä oli eniten tarvetta. Lopputuloksena saatiin terveystarkastajien tarkastustoiminnan laatujärjestelmä, joka ei huomio mahdollisia ilmoitusmenettelyjä eikä hallinnollisten pakkokeinojen käyttöä. Ilmoitusmenettelyiden ja hallinnollisten pakkokeinojen käytön ohjeistaminen olisi ollut liian haastavaa. Syvälinen perehtyminen edellä mainittuihin osa-alueisiin olisi vaatinut huomattavasti enemmän aikaa.

Syyskuussa 2011 kartoitettiin olemassa olevia tarkastus-, mittaus- ja näytteenotto-ohjeita, tarkastuskaavakkeita sekä muita yleisiä toimintatapoja. Ohjausryhmän ja kaikkien terveystarkastajien kanssa pohdittiin niiden tarkoituksenmukaisuutta ja hyödyntämismahdollisuutta. Yhtenäinen, tavoiteltava linja yksikön omassa toiminnassa puuttui pitkään. Tämä hidasti projektin etenemistä huomattavasti.

Laatujärjestelmään koottavien asioiden työstäminen lähti liikkeelle terveydensuojelulain alaisista valvontakohteista. Niistä oli helpoin aloittaa, koska Valvira on tehnyt aineistoa terveystarkastajien laatutyötä helpottamaan. Valviran tarkastusohjeiden pohjalta laadittiin tarkastuslomakkeet uimarannoille ja talviuintipaikoille, uimahalleille, kylpylöille ja uima-altaille, eläinten pitoon tarkoitetuille aitauksille asemakaava- alueella, kouluille, päivähoitotiloille ja vanhainkodeille, hautausmaille, parturikampaamoille, kauneushoitoloille, solariumeille ja vastaaville, kokoontumis- ja majoitushuoneistoille, siivottomuustapauksiin sekä asunnontarkastuksiin. Lisäksi tehtiin asiakirjamalleja päätöstä, kuulemista, määräystä, vastinepyyntöä, kieltä, uhkasakon ja teettämistä tai keskeyttämisen asettamista sekä tarkastuskertomusta varten.

Evira on laatinut tarkastuslomakkeita elintarvikelain alaisille kohteille. Nämä lomakkeet ovat osa Eviran kuntien tiedonkeruuta edistävää projektia. Eviran malliasiakirjaohjeiden pohjalta laadittiin lomake hallinnollisten pakkokeinojen käytön yhteydessä suoritettavaan kuulemiseen, päätökseen hallinnollisten pakkokeinojen käytöstä ja muuhun päätökseen sekä elintarvikealan toimijalle annettavaan todistukseen. Lisäksi tarvittiin ohje tarkastuskertomuksen kirjoittamista varten.

Kemikaali- ja kuluttajaturvallisuusvalvonnan osalta turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukes ja tupakka- sekä nikotiinivalvonnan alueelta Sosiaalialan valvonta- ja lupavirasto Valvira ovat tehneet kattavaa, kunnan terveystarkastajaa helpottavaa työtä. Melkein kaikki tarkastuslistat olivat valmiina saatavissa. Näihin lakeihin liittyen tehtiin vain kuluttajaturvallisuuslain alaisen turvallisuusasiakirjan tarkastuslomake ja tarkastuskertomuksen kirjoittamiseen tarvittava ohje sekä vastaanottoilmoitusmalli.

Kaikkien edellä listattujen ohjeiden, kaavakkeiden ja mallien laatiminen ei kuitenkaan ollut niin helppoa ja yksinkertaista, vaikka se siltä saattaa vaikuttaa. Tehtyihin valvontatyökaluihin tuli yhdistää lainsäädännön asettamat vaatimukset ja edellytykset, alue- ja keskushallinnonviranomaisten ohjeet ja suositukset sekä terveystarkastajien henkilökohtaiset mieltymykset ja käytännön työn kautta saatu kokemus. Lukuisien korjauksien, muutoksien, lisäyksien ja poistojen jälkeen saatiin aikaiseksi tällä hetkellä laatujärjestelmään listattu aineisto.

Eriyisen tärkeää oli huomioida opinnäytetyön aikana muuttunut lainsäädäntö. Uusi elintarvikelaki astui voimaan 1.9.2011 ja kuluttajaturvallisuuslaki 1.1.2012. Tuntemattomat ammattisanat ja termit sekä kohteet, jotka kuuluivat valvonnaltaan useamman eri lain alaisuuteen vaativat aikaa ja perehtymistä. Useamman lain valvonnan alaisuuteen kytkeytyvästä kohteesta esimerkkinä voidaan mainita koulu. Sen sisäilma-asiat kuuluvat terveydensuojelulain ja koulun keittiö elintarvikelain alle. Toisena esimerkkinä voi antaa uimahallin, joka kuuluu sekä terveydensuojelu- että kuluttajaturvallisuusvalvonnan piiriin.

Seuraavaksi koottiin tarkastusprosessia helpottava toimintaohjeistus valvontatarkastuksille. Näistä elintarvike- terveydensuojelu-, kuluttajaturvallisuus-, kemikaali- ja tupakkalain alaisten kohteiden ohjeista käy ilmi terveystarkastajan velvoitteet, tarkastuksen tavoitteet, tarkastuskohteet, -tiheys ja -aika, tarkastuksilla käytettävät menetelmät, ohjeet, kaavakkeet ja lomakkeet, perittävät maksut, tietoa käytettävästä tarkastuskertomusohjeesta sekä dokumenteista, jotka annetaan asiakkaalle.

Tärkeää oli myös terveystarkastajan, ja soveltuvilta osin valvonnan johtajan, työn arvojen sekä laadukkaan viranomaistyön vaatimuksien ja edellytyksien määrittäminen. Lisäksi laatu järjestelmään kirjattiin laadukkaaseen johtamiseen ja laadun johtamiseen liittyviä seikkoja. Alkuun lisättiin myös järjestelmän tarkoitus ja tavoitteet. Näitä asioita kartoitettiin terveystarkastajille tehdyn kyselytutkimuksen avulla. Kysymysluettelon voi katsoa liitteestä 2. Kyselyyn vastasi neljä kahdestatoista terveystarkastajasta. Vastaamisprosentiksi tuli näin 33 %. Näin pienen otannan takia tuloksia ei pidetty riittävän tarkkoina ja luotettavina. Ne olivat pikemminkin suuntaa antavia. Kyselyä tehdessä oli myös tärkeää, ettei kenenkään henkilöllisyys paljastunut. Eli jokainen sai mahdollisuuden vaikuttaa nimettömänä. Näistä seikoista johtuen työssä ei kajota yksityiskohtaisesti tuloksiin. Vastausten pohjalta opinnäytetyön tekijä jalosti ajatuksia, jotka edelleen mietittiin niin opinnäytetyöohjaajan ja -ohjausryhmän kuin terveysvalvonnan johtajan ja kaikkien tarkastajienkin kanssa. Laadukkaasta johtamisesta ja laadun johtamisesta haastateltiin henkilökohtaisesti johtavaa hygieenikkoa.

Moninaisten vaiheiden kautta vuoden 2012 maaliskuun alussa laatujärjestelmä sai tämänhetkisen muotonsa ja sisältönsä. Laatujärjestelmä on kokonaisuudessaan luettavissa liitteestä 1.

7 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Tällä laatutyöllä pyrittiin osaltaan helpottamaan, kehittämään ja tukemaan Seinäjoen alueen ympäristöterveysvalvontahenkilöstön jokapäiväistä tarkastustyötä. Opinnäytetyön tekijä yritti huomioida toiminnassaan koko valvontaluetta ja jokaista terveystarkastajaa. Tästä voikin päätellä, että laatujärjestelmä on tehty hyvin pitkälti terveystarkastajan näkökulmasta. Toinen keskeinen lopputulokseen vaikuttava asia oli opinnäytetyön tekijän vähäinen käytännön kokemuksen määrä.

Laatujärjestelmää kehitettiin Eviran, Valviran ja Tukesin antaman ohjeistuksen sekä tietenkin lainsäädännön asettamien vaatimusten mukaisesti. Niin lainsäädännössä kuin valtakunnallisissa valvontasuunnitelmissa korostetaan kunnan oman valvontasuunnitelman merkitystä. Tämän suunnitelman tulisi taata laadukas, säännöllinen, yleisten vaatimusten mukainen ja terveys-, palo- sekä räjähdysvaaroja ja ympäristöhaittoja sekä omaisuus ja taloudellisia tappiota ehkäisevä valvonta (L 13.8.1976/693; L 19.8.1994/763; L 13.1.2006/23; 22.7.2011/920; L 14.8.1989/744). Laaditulla laatujärjestelmällä pyrittiin osaltaan täyttämään näitä vaatimuksia. Tästä syystä herääkin kysymys, voitaisiinko laajalla ja yksityiskohtaisella valvontasuunnitelmalla korvata laatujärjestelmä tai osa ainakin siitä eli voisiko valvontasuunnitelma olla samalla myös laatukäsikirja? Edellytyksenä tälle olisi ainakin koko henkilöstön osallistumismahdollisuus yhteistoiminta-alueen valvonta- ja näytteenottosuunnitelman laatimiseen. Viranhaltijoiden kanssa tulisi miettiä laadukkaan ja säännöllisen työn vaatimukset, ja ne mittarit, joilla määritetään valvonnan riittävyys ja asianmukaisuus. Mitkä ovat sitten ne kriteerit, joilla valvontaa sen suorittamista tai suorittamatta jättämistä arvioidaan? Ovatko niitä mahdollisesti tarkastusten määrä, sisältö ja kohteet vai jotakin näistä kaikista yhdistettyä? Lisäksi on huomioitava toimijoiden neuvonnan ja ohjauksen viemä aika.

Voisi ajatella, että huolellisesti tehtynä niin kunnan oma valvontasuunnitelma kuin laatujärjestelmäkkin ovat toisiaan tukevia käytännön työkaluja, joiden avulla tarkastus ja muu terveystarkastajan tekemä valvontatyö tulisi kyetä suorittamaan tarkoituksenmukaisesti, laadukkaasti ja tehokkaasti. Mikä sitten on

tarkoituksenmukaista, laadukasta ja tehokasta? Osittain sen määrää kunta ja sen työntekijät, mutta pääosin lainsäädäntö ja keskus- ja aluehallinnon viranomaiset. Myös valvontasuunnitelman ja laatujärjestelmän laatimisessa ja mahdollisessa yhdistämisessä on kuitenkin huomioitava lainsäädännön edellytykset ja niiden täytyminen.

Koulutuksella, joka on oikein kohdistettua ja suunniteltua, taataan tehokas täydennyskoulutus ja pätevä henkilökunta (Evira, Tukes ja Valvira 2011, 23). Tähän koulutuksen oikeaan kohdistamiseen vaikuttaa viranhaltijoiden työtehtävien jakaminen ja mahdollinen erikoistuminen. Työnjako on siis oleellista niin koulutuksen kuin laadukkaan ja tehokkaan asiakaspalvelun kannalta eli asiakas saa, etenkin pyytämänsä, asiantuntijapalvelun mahdollisimman pienellä viiveellä. Pitää kuitenkin miettiä, miten työnjaon tekeminen käytännössä on järkevintä. Onko töiden jakaminen tarkoituksenmukaista suorittaa alueittain (esimerkiksi kunnittain) vai työtehtävittäin. Tarkoituksena on kuitenkin se, ettei mikään asia jää hoitamatta sen takia, ettei tiedetä kenelle se kuuluu. Toisaalta tulee huomioida, ettei kenellekään tule sellaista tunnetta, että työtehtäviä viedään pois siksi, ettei niitä osaisi hoitaa. Tärkeää olisi huomioida henkilökohtaiset mieltymykset ja erityisosaaminen sekä myös työkokemus. Mahdollisesti vähemmän aikaa terveystarkastajan työtä tehnyt henkilö ei kykene hoitamaan niin montaa osaluetta kuin pidemmän työkokemuksen omaava henkilö. Lisäksi on huomioitava, että laajalla tehtäväkentällä on niin miellyttäviä kuin epämiellyttäviäkin työtehtäviä.

Työnjakoon, mutta myös yleisesti työntekoon, voidaan liittää kestävä kehityksen näkökulma. Tällöin voidaan ajatella viranhaltijoiden suorittaman valvonnan vaatimaa matkustusta ja siitä aiheutuvia kustannuksia. Kuinka työaikainen, ennalta suunnittelematon ja ei niin välttämätön, autolla ajaminen saataisiin mahdollisimman vähäiseksi. Ympäristön säästämisen lisäksi saadaan kunnan menoja pienemmäksi ajoreittien huolellisella etukäteissuunnittelulla. Kestävää kehitystä tukee osaltaan myös sähköisten tietojärjestelmien käyttö. Lähetettävän, saapuvan ja arkistoitavan paperin määrä vähenee, kun tietojärjestelmiä osataan hyödyntää tehokkaasti.

Ajateltaessa tämänhetkistä laatujärjestelmää on huomattava, että liitteen 1 laatujärjestelmä ei ole ainut oikea totuus laatuasiasta, vaan tämänhetkinen

näkemyksistä. Se on pohjatyö, josta on hyvä lähteä jatkamaan. Tärkeää on panostaa laatuun ja sen kehittämiseen sekä kaiken mahdollisen toiminnan jatkuvaan parantamiseen tulevaisuudessa. Tätä kyllä toki puoltaa laatuasioista vastaavan henkilön nimeäminen Seinäjoen alueen ympäristöterveysvalvontaan. Laadukkuusajattelun ollessa pinnalla varmasti myös monessa muussa yksikössä tulee miettiä laatuysteistyön mahdollisuutta. Esimerkiksi lähialueen ympäristöterveysvalvonnan yhteistoiminta-alueista annettaisiin varmasti uusia näkökulmia ja arvioita Seinäjoen alueen ympäristöterveysvalvonnan nykytilasta, sen hyvistä ja huonoista puolista. Viranomaisyhteistyö takaa myös asiakkaiden samanarvoisuutta ja valvontapalveluiden tasalaatuisuutta koko maassa.

Laatujärjestelmä ei nykyisellään täytä kaikkia elintarvikelaissa annettuja vaatimuksia. Tulosten tulkintaa ja niistä johtuvia päätöksiä, virallisen valvonnan perusteella käynnistettäviä toimia ja näytteenotto- sekä analyysimenetelmien ja havaintotestien asianmukaisuuden toteaminen tulee ohjeistaa ja kirjata järjestelmällisesti. Laatujärjestelmän voi ensimmäiseksi laajentaa koskettamaan ilmoitusmenettelyjä ja hallinnollisia pakkokeinoja. Tämän laatuprojektin aikana tehtiin toki myös muun muassa hallinnollisten pakkokeinojen asiakirjamallipohjia ja ilmoitusmenettelyiden kaavakkeet ovat pääosin kunnossa. Voisi ajatella, että hyvän työhjeistuksen merkitys korostuu etenkin silloin, kun uusi henkilö aloittaa työt. Ja tietenkin se myös tukee ja helpottaa vaikeissa ja ei niin arkipäiväisissä työtehtävissä. Esimerkkinä mainittakoon juuri hallinnollisten pakkokeinojen käyttö. Määräystenvastaisuus vähenee, kun uskalletaan siirtyä astetta rankempiin toimenpiteisiin.

Laadukas viranomaistyö ja sen osoittaminen, esimerkiksi koko toiminnan kattavan laatujärjestelmän avulla, voi lisätä positiivista työnantajakuva. Työntekijöitä rekrytoitaessa laatuasioihin panostaminen edesauttaa saamaan parhaimmat mahdolliset työntekijät juuri kyseessä olevan kunnan palvelukseen.

Asiakkaan antama palaute saamastaan palvelusta on keskeisessä asemassa toimintatapoja kehitettäessä. Onkin tärkeää, että palautetta kerättäisiin, pohdittaisiin ja sen pohjalta myös yksikön omaa toimintaa parannettaisiin. Jonkinlainen asiakaspalautejärjestelmän luominen voisi olla palkitseva niin asiakkaalle kuin palveluntarjoajallekin. Asiakastytytyväisyyttä voisi lisätä

esimerkiksi Internet-sivuilta saatavat ennakkotiedot ja ohjeistukset valvontamenettelyistä. Edellä mainittua asiakastyytyväisyyttä korostetaan etenkin siitä syystä, että valvonta on maksullista.

Lopuksi, ehkä tärkeimpänä asiana on huomioida, että Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollon terveystarkastajien työtä ei tee laadukkaaksi yksikään suunnitelma tai järjestelmä. Ihmiset aikaansaavat laatua. Näin ollen jokaiselta Seinäjoen alueen ympäristöterveysvalvonnan viranhaltijalta vaaditaan aitoa sitoutumista oman toiminnan laadukkuuden lisäämiseen sekä yhteisten, sovittujen ”pelisääntöjen” noudattamiseen.

LÄHTEET

- Elintarviketurvallisuusvirasto Evira. 12.4.2011. Toiminta-alueet. [Verkkosivut]. [Viitattu 24.1.2012]. Saatavana: <http://www.evira.fi/portal/fi/evira/esittely/toiminta/>.
- Elintarviketurvallisuusvirasto Evira. Ei päiväystä. Elintarviketurvallisuusvirasto Eviran toimialan valvontastrategia 2007 - 2013. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu 22.1.2012]. Saatavana: http://www.evira.fi/attachments/organisaatio/evira_valvontastrategia_2007-2013.pdf.
- Evira, Tukes & Valvira. Kesäkuu 2011. Ympäristöterveydenhuollon yhteinen valtakunnallinen valvontaohjelma vuosille 2011–2014. Päivitys vuodelle 2012. [Verkkojulkaisu]. Helsinki: Elintarviketurvallisuusvirasto Evira, turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukes ja Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus ja valvontavirasto. [Viitattu 1.12.2011]. Saatavana: http://www.valvira.fi/ohjaus_ja_valvonta/valvontaohjelmat/ymparistoterveydenhuolto.
- EVTEK. Ei päiväystä. Laatu järjestelmän rakentaminen. [Verkkojulkaisu]. EVTEK ammattikorkeakoulu. [Viitattu 14.3.2012]. Saatavana: <http://www.evtek.fi/n/penttiv/laatu/laatu5.pdf>.
- EY N:O 29.4.2004/882. Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus rehu- ja elintarvikelainsäädännöstä sekä eläinten terveyttä ja hyvinvointia koskevien sääntöjen mukaisuuden varmistamiseksi suoritettavasta virallisesta valvonnasta.
- Hannukainen, T. 1992. Laatu yritykset: Laatujohtaminen maailman valioyrityksissä. Helsinki: Metalliteollisuuden kustannus.
- Heikkilä, H. 2003. Laatu, laadun mittaaminen, auditointi ja laatu järjestelmät. [Verkkojulkaisu]. TietoEnator. [Viitattu 14.3.2012]. Saatavana: <http://www.mit.jyu.fi/opetus/kurssit/jot/2005/kalvot/qij.pdf>.
- Hyppänen, R. 2007. Esimiesosaaminen liiketoiminnan menestystekijänä. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Kangas, S. 2012. Johtava hygieenikko. Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuolto. Haastattelu 19.1.2012.
- L 13.1.2006/23. Elintarvikelaki.
- L 6.6.2003/434. Hallintolaki.

L 14.8.1989/744. Kemikaalilaki.

L 22.7.2011/920. Kuluttajaturvallisuuslaki.

L 25.11.2005. Laki kansanterveyslain muuttamisesta.

L 19.8.1994/763. Terveysturvallisuuslaki.

L 13.8.1976/ 693. Tupakkalaki.

Lecklin, O & Laine, R.O. 2009. Laadun kehittäjän työkalupakki: Innovatiivisen johtamisjärjestelmän rakentaminen. Helsinki: Talentum.

Lecklin, O. 2006. Laatu yrityksen menestystekijänä. 6.uud.painos. Helsinki: Talentum.

Lillrank, P. 1990. Laatumaa. Helsinki: Gaudeamus.

Lipponen, T. 1993. Laatujohtaminen: laatujohtamistyökalujen valinta ja soveltaminen. Kuopio: Financier.

Mattila, P. 2007. Johdettu muutos: avaimet organisaation hallittuun uudistumiseen. Helsinki: Talentum.

Merilä, A. 2008. Muutoskyky ja laatu perusteisen kunnan tuloksellisuus: tapaus Utajärvi. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus.

Mäkinen, M-L. 2006. Laatujohtamisen luominen: kehittämisprosessin kuvaus. Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Liiketalouden yksikkö. Liiketalouden koulutusohjelma. Yrityshallinto. Opinnäytetyö. Julkaisematon.

Scandinavian Center for Maintenance Management Finland ry.
2006. Käynnissäpidon johtaminen ja talous. Loviisa: Painoyhtymä.

Seinäjoen kaupunki. Sosiaali- ja terveystieteiden lautakunta. 7.12.2011. Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma vuodelle 2012. Julkaisematon.

Silen, T. 1998. Laatujohtaminen: menetelmiä kilpailukykyyn vahvistamiseksi. Helsinki, Porvoo, Juva: WSOY- Kirjapainoyksikkö.

Suomen standardoimisliitto SFS ry. Ei päiväystä. Laadunhallinnan periaatteet. [Verkkosivu]. [Viitattu 21.9.2012]. Saatavana: <http://www.sfs.fi/iso9000/laadunhallinta/periaatteet/>.

Terveystarkastajat. 2011–2012. Seinäjoen alueen ympäristö terveydenhuolto.
Kommentteja laatu järjestelmään. 1.6.2011- 29.2.2012.

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukes. 16.2.2012. Valvonnan kohteet ja työnjako.
[Verkkosivu]. [Viitattu 28.2.2012]. Saatavana: Turvallisuus- ja kemikaaliviraston
kuluttajaturvallisuusektranetistä. Vaatii käyttöoikeuden.

Tuurala, T. 24.9.2010. Laatu-käsite ja tehtävät. [Verkkosivu]. Laatuakatemia. [Viitattu 19.1.2012]. Saatavana: <http://www.kotiposti.net/tuurala/Laatu.htm>.

Ympäristö- ja terveislehti. Ei päiväystä. Kunnallinen ympäristöterveydenhuolto.
[Verkkosivu]. Suomen kuntaliiton verkkopalvelu. [Viitattu 1.9.2011]. Saatavana:
<http://www.kunnat.net/fi/asiantuntijapalvelut/soster/terveyspalvelut/ymparistoterveydenhuolto/Documents/Kunnallinen%20ymp%C3%A4rist%C3%B6terveydenhuolto.pdf>.

LIITTEET

**LIITE 1 Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollon tarkastustoiminnan
laatujärjestelmä**

LAADUKASTA VIRANOMAISTYÖTÄ – VALVONTATARKASTUSTEN
LAATUJÄRJESTELMÄ

Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuolto - Alajärvi, Alavus, Evijärvi, Isokyrö,
Kauhava, Kuortane, Lappajärvi, Lapua, Seinäjoki, Soini, Töysä, Vimpeli ja Ähtäri

Laadittu 19.1.2012 Laatija Saana Pusaa

SISÄLTÖ

Taulukkoluettelo	3
1.1 Laatu järjestelmän tarkoitus ja tavoitteet.....	4
1.2 Toiminnan arvot.....	5
1.3 Laadukas viranomaistyö	7
1.3.1 Valvontaviranomaisen pätevyysvaatimukset	10
1.3.2 Henkilöstö, tehtävien jako ja vastuualueet sekä sijaintiyksikkö	12
1.3.3 Koulutus	13
1.4 Laadukas johtaminen ja laadun johtaminen.....	13
1.4.1 Laadukas johtaminen	13
1.4.2 Laadun johtaminen.....	15
1.5 Toimintaohjeet tarkastuksille	15
1.5.1 Elintarvikevalvonnan tarkastus	15
1.5.2 Terveysturvallisuuden tarkastus	22
1.5.3 Kuluttajaturvallisuuden tarkastus	28
1.5.4 Kemikaalivalvonnan tarkastus	32
1.5.5 Tupakkavalvonnan tarkastus.....	36
1.6 Laatu järjestelmän seuranta, arviointi ja kehittäminen	40
LIITTEET	41

Taulukkoluetelo

Taulukko 1. Viranhaltijat, virkanimikkeet, tehtävä- ja vastualueet sekä sijaintiyksiköt.	12
Taulukko 2. Elintarvikelain alaisten kohteiden toimintaluokka ja -tyyppi sekä kohteeseen käytettävä Eviran tarkastusliitelomake.	18
Taulukko 3. Valviran tarkastusohjeet terveydensuojelulain mukaisille kohteille.	24
Taulukko 4. Terveydensuojelulain alaisten kohteiden tarkastuslomakkeet.	25
Taulukko 5. Valviran Näytteenotto-ohjeet kohteittain.	26
Taulukko 6. Valviran mittausohjeet kohteittain.	27
Taulukko 7. Kuluttajaturvallisuuslain mukaiset kohteet, niissä käytettävät tarkastusohjeet ja -listat/-lomakkeet.	30
Taulukko 8. Kemikaalilain alainen valvontakohde ja valtakunnallisen kemikaalilain valvontaohjelman, vuosille 2011–2014, antama valvontaohjeistus.	35
Taulukko 9. Tupakkalain alaiset valvontakohteet sekä niihin käytettävät tarkastusohjeet ja -kaavakkeet.	39

1.1 Laatujärjestelmän tarkoitus ja tavoitteet

Tämä valvontatarkastusten laatujärjestelmä on tehty 1) elintarvikelain (23/2006) 6. luvun 41. § 3. momentin asettamien vaatimusten täyttämiseksi 2) elintarviketurvallisuusvirasto Eviran, Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukesin ja Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen lupa- ja valvontavirasto Valviran painottaman valvonnan ja viranomaistyön laadukkuuden, tehokkuuden ja vaikuttavuuden lisäämiseksi sekä 3) selkeyttämään ja yhdenmukaistamaan terveystarkastajien suorittamaa valvontaa koko Seinäjoen ympäristöterveydenhuollon toiminta-alueella niin elintarvike-, terveydensuojelu- ja kuluttajaturvallisuus lainsäädännön kuin tupakka- ja kemikaalilain alaisissa valvonta kohteissa. Mahdollinen, lainsäädännöstä riippuva, ilmoitusmenettely tai hallinnollisten pakkokeinojen käyttö eivät sisälly tähän ohjeistukseen.

Tähän laatujärjestelmään on määritetty etenkin terveystarkastajien, mutta myös soveltuvilta osin johtavan hygieenikon, toiminnan arvot (luku 6.2), laadukkaan viranomaistyön vaatimukset (luku 6.3), ohjeita laadukkaaseen johtamiseen sekä laadun johtamiseen (luku 6.4) ja toimintaohjeet tarkastuksille (luku 6.5). Näissä tarkastusten toimintaohjeissa mainittuja tarkastus-, näytteenotto- ja mittausohjeita, tarkastuslistoja/ -kaavakkeita/ -lomakkeita tai asiakirjamalleja ei ole liitetty tähän ohjeistukseen konkreettisesti, vaan jokaisen asiakirjan ”tallennuspaikka” on kerrottu tarkemmin samassa yhteydessä kuin ne muutenkin mainitaan. Myöskään seuraavia suunnitelmia, joihin tässä ohjeistuksessa viitataan, ei ole lisätty liitteeksi:

- Eviran, Tukesin ja Valviran Ympäristöterveydenhuollon yhteinen valtakunnallinen valvontasuunnitelma vuosille 2011–2014 (suunnitelma saatavissa: valvira.fi → ohjaus ja neuvonta → valvontaohjelmat → ympäristöterveydenhuolto → ympäristöterveydenhuollon yhteinen valtakunnallinen valvontaohjelma vuosille 2011–2014).
- Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma vuodelle 2012 (saatavissa R:ltä).

1.2 Toiminnan arvot

Arvot ovat periaatteita, jotka ohjaavat toimintaa eli sitä, miten henkilöstö toimii ja käyttäytyy eri tilanteissa. Arvot ovat myös henkilöstöjohtamisen perusta. Ne auttavat päätöksenteossa antaen henkilöstölle edellytykset tehdä päätöksiä innovatiivisesti esimerkiksi pulma- tai ongelmatilanteissa. Organisaation määrittelemien arvojen avulla eri sidosryhmät ja asiakkaat muodostavat oman näkökulman kyseessä olevan organisaation toiminnasta. Arvot ovat luonteeltaan voimakkaita, pysyviä sekä riippumattomia ajasta tai paikasta (yleisellä tasolla määritellyt arvot). Arvojen hyödynnettävyyden kannalta on tärkeää määritellä, mitä ne tarkoittavat käytännössä. (Hyppänen 2007, 43; Laine & Leclin 2009, 124.)

Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollon ympäristöterveysvalvonnan arvoja ovat

1. lainsäädännön tunteminen ja noudattaminen,

Johtava hygieenikko ja terveystarkastajat perehtyvät työtään koskettavaan lainsäädäntöön ja työskentelevät sen asettamien vaatimusten mukaisesti.

2. toimiminen hyvän hallinnon perusteiden mukaisesti (L 6.6.2003/434),

6 § Hallinnon oikeusperiaate

Tasapuolisuus kaikille hallinnossa asioiville. Tarkastuksen kohteet arvioidaan kullekin kohteelle määritellyillä mittareilla. Mittarit tarkoittavat laatu järjestelmään kirjattuja toimintatapoja tarkastuksen suorittamiseksi esimerkiksi tarkastusohjeet ja -kaavakkeet (tai -lomakkeet tai -listat).

Puolueettomat toimet ja toimien oikeanlainen suhde tavoiteltuun päämäärään nähden.

7§ Palveluperiaate ja palvelun asianmukaisuus

Hallinnossa asioiva saa palvelut **asianmukaisesti**.

Viranomainen suorittaa tehtävänsä **tuloksellisesti**.

8 § Neuvonta

Toimivallan rajoissa annettava **maksuton neuvonta**.

Vastaukset asiointia koskeviin kysymyksiin ja tiedusteluihin.

Asiakkaiden **opastaminen** toimivaltaiselle viranomaiselle.

9 § Hyvän kielenkäytön vaatimus

Asiallinen, selkeä ja ymmärrettävä kielenkäyttö.

10 § Viranomaisten yhteistyö

Toisen viranomaisen avustaminen pyydettyäessä.

Viranomaisten välisen yhteistyön edistäminen.

3. asiakastyytyväisyys,

Koko toiminta-alueella asiakkaan tulisi saada tasa-arvoinen ja tasapuolinen valvontapalvelu. Palvelusta saadun palautteen avulla toimintaa kehitetään.

4. jatkuva parantaminen,

Jatkuvaan parantamiseen osallistuu koko henkilökunta. Päivä päivältä toiminnasta jalostuu yhä laadukkaampaa.

5. virheettömyys sekä

Vältetään turhia virheitä ja toimitaan virkamiesmäisesti.

6. välittäminen.

Jokaisen tekemä työ on tärkeää. Kollegoista välitetään ja heidän jaksamisestaan huolehditaan. Lisäksi huomioidaan ihmisten erilaisuus vaihtelevissa tilanteissa. Kaikilla on mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa siihen, että laadukkuus koko toiminta-alueella lisääntyy ja toimintatavat kehittyvät.

1.3 Laadukas viranomaistyö

Johtava hygieenikko ja terveystarkastajat työskentelevät päivittäin elintarvike-, terveydensuojelu- ja tupakkalain sekä kemikaali- ja tuoteturvallisuuslainsäädännön alaisena. Tästä johtuen voidaankin olettaa, että työn laatua on ajantasaisen lainsäädännön noudattaminen ja kussakin laissa määritetyn tarkoituksen täyttyminen sekä kunnalle ja sen valvontaviranomaisille määrättyjen tehtävien suorittaminen. Lakipykäläkohtaisesti jaetut tehtävät voi katsoa delegointilistasta, liite 1.

Elintarvikelaki. Elintarvikelain (23/2006) ensimmäisen luvun ensimmäisessä pykälässä kerrotaan lain tarkoituksen olevan:

Varmistaa elintarvikkeiden ja niiden käsittelyn turvallisuus sekä elintarvikkeiden hyvä terveydellinen ja muu elintarvikemääräysten mukainen laatu; varmistaa, että elintarvikkeista annettava tieto on totuudenmukaista ja riittävää eikä johda harhaan; suojata kuluttajaa elintarvikemääräysten vastaisten elintarvikkeiden aiheuttamilta terveysvaaroilta ja taloudellisilta tappioilta; varmistaa elintarvikkeiden jäljitettävyys; turvata korkealaatuinen elintarvikevalvonta; ja osaltaan parantaa elintarvikelain toimijoiden toimintaedellytyksiä.

Elintarvikelain (23/2006) neljännen luvun 33 § listaa kunnan elintarvikevalvonnan tehtäviksi elintarvikemääräysten mukaisten ilmoitusten ja raporttien teon aluehallintovirastoille ja elintarviketurvallisuusvirastolle, elintarvikelain toimijoiden ja kuluttajien neuvonnan sekä elintarvikelain soveltamisalaan kuuluvista asioista tiedottamisen; valtion viranomaisten avustamisen vierasainevalvontaohjelman toteuttamisesta ja suorittamansa elintarvikevalvonnan tulosten julkaisemisen elintarviketurvallisuusviraston määräämällä tavalla.

Kunnan tulee myös laatia elintarvikevalvontasuunnitelma koskien säännöllistä valvontaa. Suunnitelma on laadittava niin, että valvonta on yleisten valvontaa koskevien vaatimusten mukaista, terveysvaaroja ehkäisevää ja kuluttajia taloudellisilta tappioilta suojaava. (L 13.1.2006/23.)

Terveydensuojelulaki. Terveydensuojelulain (763/1994) ensimmäisen luvun ensimmäisen pykälän ensimmäisessä momentissa tarkoitus määritellään seuraavasti:

Tämän lain tarkoituksena on väestön ja yksilön terveyden ylläpitäminen ja edistäminen sekä ennalta ehkäistä, vähentää ja poistaa sellaisia elinympäristössä esiintyviä tekijöitä, jotka voivat aiheuttaa terveystahaitta (terveydensuojelu).

Terveydensuojelulaissa (763/1994) terveystahaitalla tarkoitetaan ihmisessä todettavaa sairautta, muuta terveydenhäiriötä tai sellaisen tekijän tai olosuhteen esiintymistä, joka voi vähentää väestön tai yksilön elinympäristön terveellisyyttä.

Kunnan terveydensuojelutehtäviä ovat terveydensuojelun edistäminen ja valvominen alueellaan siten, että asukkaille turvataan terveellinen elinympäristö. Kunnan on tiedotettava, ohjattava ja neuvottava terveydensuojeluun koskevissa asioissa. Kunnan on myös laadittava terveydensuojelun valvontasuunnitelma, jonka tarkoituksena on tehdä valvonnasta laadukasta, säännöllistä ja terveystahaittoja ehkäisevää.(L 19.8.1994/763.)

Kuluttajaturvallisuuslaki. Kuluttajaturvallisuuslain (920/2011) tarkoituksena on varmistaa, että kulutustavarat ja -palvelut ovat turvallisia, ennaltaehkäistä terveys- ja omaisuusvaaroja, jotka aiheutuvat kulutustavaroista ja -palveluista, mahdollisten vaarojen ilmetessä varmistaa niiden poistaminen riittävän tehokkaalla tavalla, taata korkealaatuinen kuluttajaturvallisuusvalvonta sekä parantaa osaltaan toiminnanharjoittajan toimintaedellytyksiä.

Kunta valvoo alueellaan kuluttajaturvallisuuslainsäädännön nojalla annettujen säännösten, määräysten sekä päätösten noudattamista. Lisäksi kunta laatii ja hyväksyy valvontasuunnitelman siten, että valvonta on yleisten valvontaa koskevien vaatimusten mukaista ja se ehkäisee kulutustavaroista ja -palveluista aiheutuvia terveys- ja omaisuusvaaroja.

Tupakkalaki. Tupakkalain (693/1976) tavoitteena on, että ihmiselle myrkyllisiä aineita sisältävien ja riippuvuutta aiheuttavien tupakkatuotteiden käyttö loppuu. Laissa säädetään käytön aloittamista ehkäisevistä toimenpiteistä ja edistetään niiden käytön lopettamista sekä suojellaan väestöä altistumiselta tupakansavulle. Kunta valvoo alueellaan lain ja sen nojalla annettujen säädösten noudattamista ja laatii sekä hyväksyy valvontasuunnitelman, jonka tarkoituksena on taata valvonnan laadukkuus, säännöllisyys ja terveystahaittojen ehkäisy.

Kemikaalilaki. Kemikaalilain (744/1989) tarkoituksena on terveys- ja ympäristöhaittojen sekä palo- ja räjähdysvaarojen ennaltaehkäisy ja torjuminen. Kemikaalilain (744/1989) 7:n pykälän kolmannessa ja neljännessä momentissa määrätään kunnan tehtäviksi seuraavaa:

Kunnan kemikaalivalvontaviranomainen valvoo tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamista, kun on kyse kemikaalien markkinoille saattamisesta ja vähittäismyyntistä. Kunnan kemikaalivalvontaviranomainen tekee tarkastuksia erityisesti kuluttajille myytäviä kemikaaleja markkinoille saattavien toiminnanharjoittajien sekä vähittäismyyntiä harjoittavien toiminnanharjoittajien tiloihin. Kunnan kemikaalivalvontaviranomaisen tehtävänä on osallistua sen lisäksi, mitä 8 d §:ssä säädetään, muiden valtakunnallisten valvontahankkeiden toteuttamiseen sekä valvoa erityisesti, että: 1) markkinoille saatettavat kemikaalit on luokiteltu ja pakattu sekä niiden päällykset on merkitty CLP-asetuksen tai tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten mukaisesti; 2) toiminnanharjoittajat ovat toimittaneet 48 a §:ssä tarkoitetut tiedot Turvallisuus- ja kemikaaliviraston ylläpitämään kemikaalituoterekisteriin; 3) REACH-asetuksen 31–33 artiklassa tarkoitettuja tiedottamisvelvoitteita noudatetaan; 4) REACH-asetuksen 67 artiklan mukaisia rajoituksia noudatetaan; sekä 5) vaarallisen kemikaalin vähittäismyyntiä koskevia tämän lain ja sen nojalla annettuja säännöksiä noudatetaan.

Näiden viiden lain lisäksi johtavan hygieenikon ja terveystarkastajan työssä sovelletaan monia muitakin lakeja ja asetuksia. Nämä on listattu liitteeseen 2.

Lainsäädännön vaatimuksien ja velvoitteiden lisäksi laadukkaaseen valvontatyöhön kuuluvat seuraavien vaatimusten täyttäminen:

- Tätä laatujärjestelmää käytetään jokapäiväisessä työssä ja tarkastukset suoritetaan tässä järjestelmässä annettujen ohjeiden mukaisesti.
- Valvonta on suunnitelmallista → Vuosittain laadittava Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelmalla.
- Valvonta on riskiperusteista → Tarkastuskohteista täytetään riskinarviointikaavakkeet tai tarkastustiheys määritetään annettujen ohjeiden mukaisesti.
- Valvontaa suorittavaa asiantuntevaa henkilökuntaa on riittävästi.

- Asiakkaat saavat tasapuolisen, oikeuden- ja yhdenmukaisen sekä hyvän hallinnon vaatimukset täyttävän palvelun koko Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollon toiminta- alueella.
- Asiakkaita neuvotaan ja ohjataan mahdollisimman hyvin ja asiakas ohjataan toimivaltaiselle viranomaiselle viipymättä.
- Yhteistyössä pyritään sujuvuuteen niin asiakkaiden kuin muidenkin yhteistyökumppaneiden kanssa.
- Tarkastusten ja näytteenottojen avulla pyritään havaitsemaan lainvastainen toiminta.
- Käytettävät laitteet ja välineet huolletaan ja kalibroidaan niille annettujen ohjeiden ja suositusten mukaisesti. Laitteet ja välineet on listattu liitteeseen 3.
- Näytteiden tutkituttaminen suoritetaan hyväksytyissä viranomaislaboratorioissa.
- Säädöstenvastaisuus poistetaan hallinnollisia pakkokeinoja ja lausuntoja apuna käyttäen.
- Erityistilanteisiin varaudutaan.
- Keskusviranomaisten valvontaprojekteihin osallistutaan.
- Asioista viestitään riittävästi ja avoimesti, erilaisia viestintäkeinoja käyttäen.
- Toimijoita koskevat tiedot kirjataan Tervekuu – ohjelmaan huolellisesti, jotta valvonnan raportointi keskus- ja aluehallinnonviranomaisille helpottuu.

1.3.1 Valvontaviranomaisen pätevyysvaatimukset

Pätevän henkilökunnan varmistaminen on osa laatutyötä (Evira, Tukes & Valvira, [viitattu 1.12.2011], 16).

Kansanterveyslain (928/2005) 41.§:n toinen momentti määrää, että ympäristöterveydenhuollon toiminnasta vastaavalla johtajalla tulee olla alalle soveltuva korkeakoulututkinto sekä riittävä kokemus ja asiantuntemus ympäristöterveydenhuollon toimeenpanoon liittyvissä tehtävissä.

Kunnan kuluttajatuovallisuusvalvontaa suorittavalla viranhaltijalla on oltava tehtävään soveltuva korkeakoulututkinto (L 22.7.2011/920), terveydensuojeluvalvontaa tekevällä viranhaltijalla on oltava soveltuva korkeakoulu-, ammattikorkeakoulu- tai teknillisen opistotason tutkinto (L 19.8.1994/763) ja elintarvikevalvonta viranomaisella tehtäviin soveltuva korkeakoulututkinto tai Euroopan yhteisön lainsäädännössä edellytetty pätevyys (L 13.1.2006/23).

1.3.2 Henkilöstö, tehtävien jako ja vastualueet sekä sijaintiyksikkö

Delegointilistasta, liite 1, voi tarkastella tehtävien jakoa terveystarkastaja ja johtava hygieenikkokohtaisesti. Alla olevaan taulukkoon (taulukko 1) on viranhaltijoiden tehtävät listattu henkilöittäin.

Taulukko 1. Viranhaltijat, virkanimikkeet, tehtävä- ja vastualueet sekä sijaintiyksiköt.

Nimi	Virkanimike	Työtehtävät/Vastuualue	Yksikkö
Kangas Seppo	Johtava hygieenikko	Johtavan hygieenikon työtehtävät	Seinäjoki
Antikainen Risto	Terveystarkastaja	Asunnontarkastus	Lapua
Koronen Aija	Terveystarkastaja	Elintarvike- ja vesiasiat	Seinäjoki
Kössi Kaija	Terveystarkastaja	Elintarvike-, tuoteturvallisuus- ja vesiasiat	Kauhava
Pasanen Leena VIRKAVAPAALLA	Terveystarkastaja	Kemikaali- ja kuluttajaturvallisuusvalvonta	Seinäjoki
Perälä Marika	Terveystarkastaja	Vesiasiat	Lapua
Ranta- Knuuttila- Mertala Riitta	Terveystarkastaja	Vesi- ja sisäilma-asiat, elintarvikevalvonta	Töysä
Rissa Esa	Terveystarkastaja	Koulut ja kuluttajaturvallisuus	Seinäjoki
Saarimäki Eila	Terveystarkastaja	Elintarvikeasiat: keskuskeittiot sekä kokoontumishuoneistot	Seinäjoki
Sillanpää Eeva- Leena	Terveystarkastaja	Elintarvike- ja kuluttajaturvallisuusvalvonta	Alajärvi
Tastula Piia VIRKAVAPAALLA	Terveystarkastaja	Elintarvikeasiat	Seinäjoki
Turunen Päivi	Terveystarkastaja	Sisäilma-asiat	Lappajärvi
Uutela Katariina VIRKAVAPAALLA sijainen Kuoppa- aho Teresa	Terveystarkastaja	Elintarvikeasiat	Töysä
Varis Harri	Terveystarkastaja	Sisäilma- ja elintarvikeasiat	Lapua

1.3.3 Koulutus

Kansanterveyslain (928/2005) 41. §:n ensimmäisessä momentissa todetaan seuraavaa: ”kunnan ja kuntayhtymän tulee huolehtia siitä, että kansanterveystyön henkilöstö peruskoulutuksen pituudesta, työn vaativuudesta ja toimenkuvasta riippuen osallistuu riittävästi heille järjestettyyn täydennyskoulutukseen”.

Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollon henkilöstön koulutussuunnitelmaan on Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman, vuodelle 2012, liitteessä 11.

1.4 Laadukas johtaminen ja laadun johtaminen

1.4.1 Laadukas johtaminen

Merilä kertoo (2008, 20–21) johtajuuden, työtyytyväisyyden ja työn tuottavuuden välillä olevan selvän yhteyden. Johtajuutta voidaan pitää tärkeimpänä yksittäisenä organisaation menestystekijänä. Johtaminen on tilanteesta riippuen joko ihmisten (leadership) ja/tai asioiden (management) johtamista. Johtaminen on monimuotoista vuorovaikutusta. Asioita johdettaessa painottuvat strategiat, rakenteet, järjestelmät (laatujärjestelmä) sekä vakaus ja ennustettavuus. Ihmisiä johdettaessa painottuu osaaminen ja sen kehittäminen, innostaminen, yhteiset tavoitteet sekä muutos ja innovaatiot.

Hyppänen (2007, 11–12) listaa esimiehen tehtäväksi:

- töiden ja yhteistyön sujuvuuden varmistamisen,
- ihmisten kehittymisen tukemisen,
- osaamisen arvioinnin ja kehittämisen,
- motivaatiosta huolehtimisen,
- palautteen antamisen (suoritusten arviointi),
- kannustuksen,
- erilaisuuden hyödyntämisen,
- jaksamisesta huolehtimisen,

- henkilöstön sitoutumisen varmistamisen,
- toiminnan kehittämisen,
- toimivien palaverien varmistamisen,
- hyvän tiedonkulun parantamisen,
- selkeiden tavoitteiden asettamisen,
- tulosten seurannan ja
- ilmapiiristä huolehtimisen.

Lisäksi esimiehen tulee olla tasapuolinen ja oikeudenmukainen sekä auttaa ja tukea henkilöstöä ratkaisemaan ristiriita tilanteet. Lyhyesti sanottuna esimiesosaaminen on tahtoa, tietoa ja taitoa. (Hyppänen 2007, 24.)

Johtamisessa yksityiskohtainen ohjeistaminen, rankaiseminen, käskyttäminen ja valvonta ovat väistymässä. Tilalle on tullut tai on tulossa visionäärisyys, tavoitteellisuus, innostavuus, itsenäisyys, kyky tukea ja osoittaa arvostusta. Lisäksi verkostosuhteet, projektitoiminta ja osallistuva johtaminen korostuvat. (Hyppänen 2007, 12.)

LAADUKAS JOHTAMINEN SEINÄJOEN ALUEEN YMPÄRISTÖTERVEYDENHUOLLOSSA (Kangas 19.1.2012)

- Johtava hygieenikko Seppo Kangas johtaa, eli näyttää ja osoittaa tarkoituksen, tavoitteet ja suunnan, kolmeatoista Seinäjoen alueen ympäristöterveysvalvonnan terveystarkastajaa, painottaen erityisesti yhteistyön ja kuuntelemisen merkitystä.
- Johtava hygieenikko kohtelee alaisuudessaan työskentelevää henkilöstöä tasapuolisesti, johdonmukaisesti ja läpinäkyvästi.
- Työntekijä saa tarvitsemansa ohjauksen ja opastuksen etenkin sellaisissa asioissa, joihin hän ei itse ole kykeneväinen löytämään ratkaisua.
- Johtaminen on avointa ja alaisille (terveystarkastajat) annetaan mahdollisuus osallistua heitä tai heidän työtään koskevien asioiden ratkaisuun.

1.4.2 Laadun johtaminen

Ajatellessa laatua laadun kehittäjän näkökulmasta voidaan todeta, että asiat voidaan tehdä aina paremmin (Laine & Lecklin 2009, 198). Lipponen (1993, 29–32) huomauttaa että, laatua voidaan parantaa vain, jos johtaja ymmärtää sen merkityksen. Ymmärryksen kautta johtajan on aidosti sitouduttava toteuttamaan laatujohtamista omassa työssään. Konkreettisesti johto antaa aidosti tukea ja osallistuu aktiivisesti kehitystyöhön. Koko organisaatioon on luotava olosuhteet ja suotuisa ilmapiiri, jotta laadun kehittäminen on mahdollista. (Mäkinen 2006, 17.)

Lipponen (1993, 29–31) mukaan johtaja toimii esimerkkinä ja varmistaa kaikkien organisaatioon kuuluvien sitoutumisen jatkuvaan kustannustehokkaaseen laadun parantamiseen, raportoi laadussa saavutetuista edistyksistä sidosryhmille ja kehittää mittareita, jotka osoittavat laadun parantumista, jokaisen ryhmän tarpeet huomioiden, listaa Mäkinen (2006, 19).

LAADUN JOHTAMINEN SEINÄJOEN ALUEEN YMPÄRISTÖTERVEYDENHUOLLOSSA

- Viime kädessä laadun johtajana toimii johtava hygieenikko Seppo Kangas
- Laadun vastuhenkilö toimii Riitta Ranta-Knuuttila-Mertala

1.5 Toimintaohjeet tarkastuksille

1.5.1 Elintarvikevalvonnan tarkastus

Jokaisen terveystarkastajan, joka suorittaa elintarvikevalvontaa, on ehdottoman tärkeää perehtyä:

- Elintarvikevalvonnan lainsäädäntöön.
- Valtakunnalliseen Elintarvikevalvonnan valvontaohjelmaan (EVO) vuosille 2011–2014. Valtakunnallinen elintarvikevalvonnan valvontaohjelma määrittelee muun muassa tarkastuksen sisältöä, perusteita, joilla erityyppisten

valvontakohteiden riskit arvioidaan, tarkastustiheyttä ja lisäksi valvontaohjelmassa arvioidaan näytteenoton tarvetta. EVO on elintarvikevalvonnan suunnittelun lähtökohtana toimiva ohjeistus, jonka tarkoituksena on tehostaa valvonnan suunnitelmallisuutta ja laatua sekä lisäksi yhdenmukaistaa eri viranomaisten suorittamaa elintarvikevalvontaa. (Evira, Tukes ja Valvira, [viitattu 1.12.2011], 32–33.)

- Elintarviketurvallisuusvirasto Eviran Internet-sivuihin osoitteessa <http://www.evira.fi/portal/fi/evira/>. Eviran sivuilla löytyy ohjeita ja lomakkeita elintarvikkeista ja niiden valvontaan liittyvistä asioista.
- Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelmaan vuodelle 2012: Luku 2.1 Elintarvikevalvonta, sivulla 5. (Seinäjoen kaupunki 7.12.2011).

Tarkastuksella käytettävät menetelmät

Elintarvikevalvonnan tarkastus suoritetaan pääsääntöisesti ilman ennakkovaroitusta (A 882/2004).

Kohteiden valvonta on suoritettava siten, että toimintaan käytettävät tilat, koko toiminta ja omavalvonta tarkastetaan riskinarvioinnilla määritetyn ajanjakson aikana (Evira, Tukes ja Valvira, [viitattu 1.12.2011], 39).

Tarkastuksen tyyppinä voi olla tarkastuskäynti (valvontakohteeseen kuuluvassa tilassa), asiakirjojen tarkastus (muualla kuin valvontakohteessa tapahtuva) tai molempia edellä mainittuja yhdistävä tarkastus.

Tarkastukselta perittävät maksut

Maksut on listattu Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollon maksutaksaan, liite 4.

Tarkastustiheys ja tarkastukseen käytettävä aika

Valtakunnallisen elintarvikevalvontaohjelman (EVO), vuosille 2011–2014, liitteessä 1 (alkaen sivulta 58) on määritelty valvontakohteiden riskiluokitus, tarkastukseen käytettävä aika sekä tarkastustiheys (Evira, Tukes ja Valvira, [viitattu 1.12.2011], 58).

Tarkastustiheyden määrittämiseksi käytetään lomaketta, joka löytyy ja täytetään Tervekuuhun.

Tarkastuksen kohteet ja tarkastuslomakkeet

Alla olevassa taulukossa (taulukko 2) on lueteltu toimintaluokka ja -tyyppi (tarkastuksen kohde) sekä kohteeseen käytettävä tarkastuslomake.

Taulukko 2. Elintarvikelain alaisten kohteiden toimintaluokka ja -tyyppi sekä kohteeseen käytettävä Eviran tarkastusliitelomake.

Toimintaluokka	Toimintatyyppi	Tarkastuslomake (Liite- sana viitta Eviran tarkastuslomakkeisiin ei tämän järjestelmän liitteisiin)
Kaikki	Omavalvonta	Liite 1a on kaikille yhteinen omavalvonnan tarkastuslomake
Kala-ala	Raakojen kalastustuotteiden käsittely (kaupassa)	Liite 1 q
Vilja- ja kasvisala	Myllytoiminta	Liite 1 o
Vilja- ja kasvisala	Leipomotuotteiden valmistus, helposti pilaantuvat tuotteet	Liite 1 o
Vilja- ja kasvisala	Ruoka- ja kahvileivän valmistus	Liite 1 o
Vilja- ja kasvisala	Muiden viljatuotteiden valmistus	Liite 1 o
Vilja- ja kasvisala	Kasvis-, marja- ja hedelmätuotteiden valmistus, pilkkomista ja jalostusta	Liite 1 o
Vilja- ja kasvisala	Pakkaamotoiminta, vähäistä kauppakunnostusta	Liite 1 o
Elintarvikkeiden valmistus (muut kuin maito, liha, kala, kananmuna)	Yhdistelmätuotteiden valmistus (sis. kasvisperäisiä ja jalostettuja eläinperäisiä tuotteita; kasvisperäistä ainesta on muussa tarkoituksessa kuin vain mausteena)	Liite 1 p
Elintarvikkeiden valmistus (muut kuin maito, liha, kala, kananmuna)	Makeisten valmistus	Liite 1 p
Elintarvikkeiden valmistus (muut kuin maito, liha, kala, kananmuna)	Juomien valmistus (sis. pulottamo, mallas- ja hiivatuo- tanto, lähdevedet ja pakatut vedet, mehupuristamot)	Liite 1 p
Elintarvikkeiden valmistus (muut kuin maito, liha, kala, kananmuna)	Muu valmistus (mm. kahvin paahto, etanoiden käsittely)	Liite 1 p

Elintarvikkeiden myynti	Elintarvikkeiden tukkumyynti, teollisesti pakattuja ei-helposti pilaantuvia elintarvikkeita	Liite 1 q
Elintarvikkeiden myynti	Elintarvikkeiden tukkumyynti, teollisesti pakattuja helposti pilaantuvia elintarvikkeita	Liite 1 q
Elintarvikkeiden myynti	Elintarvikkeiden tukkumyynti, myydään pakkaamattomia elintarvikkeita	Liite 1 q
Elintarvikkeiden myynti	Elintarvikkeiden tukkumyynti, käsitellään helposti pilaantuvia elintarvikkeita	Liite 1 q
Elintarvikkeiden myynti	Elintarvikkeiden vähittäismyynti, teollisesti pakattuja ei-helposti pilaantuvia elintarvikkeita	Liite 1 q
Elintarvikkeiden myynti	Elintarvikkeiden vähittäismyynti, teollisesti pakattuja helposti pilaantuvia elintarvikkeita	Liite 1 q
Elintarvikkeiden myynti	Elintarvikkeiden vähittäismyynti, myydään pakkaamattomia elintarvikkeita	Liite 1 q
Elintarvikkeiden myynti	Elintarvikkeiden vähittäismyynti, käsitellään helposti pilaantuvia elintarvikkeita	Liite 1 q
Elintarvikkeiden myynti	Tori, torimyynti, muu ulkomyyntitila	Liite 1 q
Elintarvikkeiden myynti	Suuri yleisötilaisuus	Liite 1 q
Elintarvikkeiden myynti	Myynti siirrettävästä tilasta tai liikkuvasta myyntilaitteesta	Liite 1 q
Tuonti ja vienti	Elintarvikkeiden maastavienti (muut kuin eläinperäiset)	Liite 1 r
Tuonti ja vienti	Elintarvikkeiden maahan-tuonti (muut kuin eläinperäiset)	Liite 1 r
Elintarvikkeiden tarjoilu	Ravintolatoiminta	Liite 1 s

Elintarvikkeiden tarjoilu	Kahvilatoiminta	Liite 1 s
Elintarvikkeiden tarjoilu	Pitseriatoiminta	Liite 1 s
Elintarvikkeiden tarjoilu	Pikaruokatoiminta	Liite 1 s
Elintarvikkeiden tarjoilu	Pubitoiminta eli vain juomatarjoilua tai vähäistä elintarviketarjoilua (eli snacksejä tms.)	Liite 1 s
Elintarvikkeiden tarjoilu	Suurtalous; laitoskeittiötoiminta (koulut, päiväkodit, sairaalat, henkilöstöravintolat)	Liite 1 s
Elintarvikkeiden tarjoilu	Suurtalous; keskuskeittiötoiminta ja pitopalvelu (laitoskeittiö, joka toimittaa ruokaa myös muualle)	Liite 1 s
Elintarvikkeiden tarjoilu	Suurtalous; tarjoilukeittiötoiminta (ei ruoanvalmistusta tai vähäistä välipala- tai jälkiruokavalmistusta)	Liite 1 s
Elintarvikkeiden kuljetus	Elintarvikkeiden kuljetus	Liite 1 t
Elintarvikkeiden kuljetus	Elintarvikkeiden pakastekuljetus	Liite 1 t
Elintarvikkeiden kuljetus	Elintarvikkeiden kuljetus jäädytettynä	Liite 1 t
Elintarvikkeiden kuljetus	Elintarvikkeiden kuljetus lämpimänä	Liite 1 t
Elintarvikekontaktimateriaalit	Aktiiviset ja älykkäät materiaalit ja tarvikkeet	Liite 1 v
Elintarvikekontaktimateriaalit	Liimat	Liite 1 v
Elintarvikekontaktimateriaalit	Keramiikka	Liite 1 v
Elintarvikekontaktimateriaalit	Korkki	Liite 1 v
Elintarvikekontaktimateriaalit	Kumi	Liite 1 v
Elintarvikekontaktimateriaalit	Lasi	Liite 1 v

Elintarvikekontak- timateriaalit	Ioninvaihtohartsit	Liite 1 v
Elintarvikekontak- timateriaalit	Metallit ja metalliseokset	Liite 1 v
Elintarvikekontak- timateriaalit	Paperi ja kartonki	Liite 1 v
Elintarvikekontak- timateriaalit	Muovit	Liite 1 v
Elintarvikekontak- timateriaalit	Painovärit	Liite 1 v
Elintarvikekontak- timateriaalit	Regeneroitu selluloosa	Liite 1 v
Elintarvikekontak- timateriaalit	Silikonit	Liite 1 v
Elintarvikekontak- timateriaalit	Tekstiilit	Liite 1 v
Elintarvikekontak- timateriaalit	Lakat ja pinnoitteet	Liite 1 v
Elintarvikekontak- timateriaalit	Vahat	Liite 1 v
Elintarvikekontak- timateriaalit	Puu	Liite 1 v
Elintarvikekontak- timateriaalit	Muu	Liite 1 v

Tarkastuskertomus

Tarkastuksella tehdyistä havainnoista kirjoitetaan tarkastuskertomus, jonka voi kirjoittaa Wordilla tai Tervekuu ohjelmalla (Tervekuussa valmiit pohjat) ohjeen:AM 35 ETL_ TARKASTUSKERTOMUS (R:llä LAATUJÄRJESTELMÄ→ EtL_Asiakirjamallit) avulla.

Tarkastuksesta asiakkaalle annettavat asiakirjat

Tarkastuksesta asiakkaalle annetaan seuraavat asiakirjat:

- tarkastuskertomus,
- tarkastuskaavake (-lista tai -lomake) sekä
- riskinarviointikaavake (Tervekuu).

1.5.2 Terveydensuojeluvalvonnan tarkastus

Jokaisen terveystarkastajan, joka suorittaa terveydensuojeluvalvontaa, on ehdottoman tärkeää perehtyä:

- Terveydensuojelun lainsäädäntöön.
- Valtakunnalliseen terveydensuojelun valvontaohjelmaan vuosille 2011–2014. Valvira on laatinut valtakunnallisen terveydensuojelun valvontaohjelman vuosille 2011–2014. Tämän ohjelman tarkoituksena on ohjata kuntien terveydensuojelun valvontaa, edistää valvonnan laatua ja suunnitelmallisuutta sekä kohdistaa rajalliset valvontaresurssit tehokkaasti turvaamaan ihmisen terveellinen elinympäristö. Lisäksi suoritettavasta viranomaisvalvonnasta on tarkoituksena saada yhtenäisempää maanlaajuisesti ja näin ollen lisätä toiminnanharjoittajien samanarvoisuutta, valvonnan laadun ja tiheyden osalta. (Evira, Tukes ja Valvira, [viitattu 1.12.2011], 115–116.)
- Sosiaali- ja terveysalan valvonta- ja lupavirasto Valviran ajantasaiseen ohjeistukseen ja neuvontaan terveydensuojeluun liittyvissä asioissa heidän Internet-sivuillaan osoitteessa http://www.valvira.fi/ohjaus_ja_valvonta/terveydensuojelu. Sivuilta löytyy tietoa muun muassa allasvedestä, asumisterveydestä sekä talous- ja uimavesistä.
- Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelmaan vuodelle 2012: Luku 2.2 Terveydensuojelu, sivulla 6 (Seinäjoen kaupunki 7.12.2011).

Tarkastuksella käytettävät menetelmät (Evira, Tukes ja Valvira, [viitattu 1.12.2011], 117)

- aistinvarainen tarkastelu ja arviointi sekä
- mahdolliset mittaukset ja näytteenotot jatkotutkimuksia varten.

Tarkastukselta perittävät maksut

Maksut on listattu Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollon maksutaksaan, liite 4.

Tarkastustiheys ja tarkastukseen käytettävä aika

Valtakunnallisessa terveydensuojelun valvontaohjelman vuosille 2011–2014 (Evira, Tukes ja Valvira, [viitattu 1.12.2011], 127–129) liitteessä 1 on esitetty kohdetyyppikohtainen riskiluokka, tarkastustiheys (per vuosi) ja tarkastukseen keskimäärin käytettävä aika.

Tarkastustiheyttä varten Sosiaali- ja terveysministeriön valvonta- ja lupavirasto Valvira on laatinut valvontatarpeen arviointia varten riskinarviointi kaavakkeet, **jotka tulee täyttää Tervekuu- ohjelmaan** (kaavakkeet ovat Tervekuussa, mutta kyseiset kaavakkeet on myös saatavilla Valviran Internet- sivuilta, osoitteesta http://www.valvira.fi/ohjaus_ja_valvonta/ymparistoterveydenhuolto/ymparistoterveydenhuollon_laaturjestelma_-_terveydensuojelun_valvontaohjeisto, sähköisenä versiona.)

Tarkastuksen kohteet ja tarkastusohjeet ja -kaavakkeet sekä näytteenotto- ja mittausohjeet

Valviran Tarkastusohjeet (Valviran Internet sivuilta, osoitteesta http://www.valvira.fi/ohjaus_ ja_valvonta/ymparistoterveydenhuolto/ymparistoterveydenhuollon_laatuja_rjestelma_-_terveydensuojelun_valvontaohjeisto.)

Alla olevassa taulukossa (taulukko 3) on lueteltu tarkastusohje ja – kohde.

Taulukko 3. Valviran tarkastusohjeet terveydensuojelulain mukaisille kohteille.

Tarkastusohje	Kohde
TO 1	TALOUSVETTÄ TOIMITTAVAT LAITOKSET JA VEDENOTTAMOT
TO 1	UIMARANNAT
TO 3	UIMAHALLIT, KYLPYLÄT JA UIMA-ALTAAT
TO 4	ELÄINTEN PITOON TARKOITETUT RAKENNUKSET JA AITAUKSET ASEMAKAAVA-ALUEELLA
TO 5	KOULUT PÄIVÄKODIT JA VANHAINKODIT
TO 6	HAUTAUSMAAT
TO 7	PARTURI-KAMPAAMOT, KAUNEUSHOITOLAT JA VASTAAVAT
TO 8	KOKOONTUMIS- JA MAJOITUSHUONEISTOT
TO 9	SIIVOTTOMUUSTAPAUS
TO 10	ASUNNONTARKASTUS

HUOM! Valtakunnallisen terveydensuojelun valvontaohjelman vuosille 2011–2014 (Evira, Tukes ja Valvira, [viitattu 1.12.2011], 130–134) liitteessä 2, valvontakohde-tyypin tarkastuksen yleinen sisältö, löytyy lisätietoa tarkastuksen yleisestä sisällöstä.

Tarkastuslomakkeet (R:llä: LAATUJÄRJESTELMÄ→TsL_Tarkastuslomakkeet)

Alla olevassa taulukossa (taulukko 4) on lueteltu tarkastuslomakkeet ja tarkastuksen kohteet.

Taulukko 4. Terveysturvallisuuden alustien kohteiden tarkastuslomakkeet.

Tarkastuslomake	Kohde
LOMAKE 1	TsL_TALOUSVETTÄ TOIMITTAVAT LAITOKSET JA VEDENOTTAMOT
LOMAKE 2	TsL_UIMARANNAT
LOMAKE 3	TsL_UIMAHALLIT, KYLPYLÄT JA UIMA-ALTAAT
LOMAKE 4	TsL_ELÄINTEN PITOON TARKOITETUT RAKENNUKSET JA AITAUKSET ASEMAKAAVA-ALUEELLA
LOMAKE 5	TsL_KOULUT PÄIVÄKODIT JA VANHAINKODIT
LOMAKE 6	TsL_HAUTAUSMAAT
LOMAKE 7	TsL_PARTURI-KAMPAAMOT, KAUNEUSHOITOLAT JA VASTAAVAT
LOMAKE 8	TsL_KOKOONTUMIS- JA MAJOITUSHUONEISTOT
LOMAKE 9	TsL_SIIVOTTOMUUSTAPAUS
LOMAKE 10	TsL_ASUNNONTARKASTUS

Valviran (R:llä NO 11: Ositumin, Flex) **Näytteenotto-ohjeet** (Valviran Internet sivuilta, osoitteesta http://www.valvira.fi/ohjaus_ja_valvonta/ ymparistoterveydenhuolto/ ymparistoterveydenhuollon_laaturjestelma__terveydensuojelun_valvontaohjeisto)

Alla olevassa taulukossa (taulukko 5) on lueteltu näytteenotto-ohjeet ja kohteet.

Taulukko 5. Valviran Näytteenotto-ohjeet kohteittain.

Näytteenotto-ohje	Kohde
NO 1	TALOUSVESI
NO 2	UIMAVESI UIMARANNALTA
NO 3	UIMAVESI UIMA-ALTAASTA
NO 4	RAKENTEIDEN PINTANÄYTTEENOTTO
NO 5	MATERIAALINÄYTE RAKENTEISTA
NO 6	FORMALDEHYDI SISÄILMASTA
NO 7	SISÄILMASSA ESIINTYVÄ TAI PINNOILLE LASKEUTUNUT ASBESTI
NO 8	SISÄILMAN AMMONIAKKIPITOISUUS KUPLITUSMENETELMÄLLÄ
NO 9	NÄYTTEENOTTO ILMAN MIKROBIPITOISUUDEN MÄÄRITYSTÄ VARTEN (6-VAIHEIMPAKTORI)
NO 10	HAIHTUVAT ORGAANISET YHDISTEET (VOC), AKTIIVIKERÄYS TENAX-ADSORBENTTIIN
NO 11	FLEX- NÄYTTEENOTTO-OHJE OSITUM (R:llä)

Valviran mittausohjeet (Valviran Internet sivuilta, osoitteesta http://www.valvira.fi/ohjaus_ja_valvonta/ymparistoterveydenhuolto/ymparistoterveydenhuollon_laatujaarjestelma_-_terveydensuojelun_valvontaohjeisto)

Alla olevassa taulukossa (taulukko 6) on lueteltu mittausohjeet ja kohteet.

Taulukko 6. Valviran mittausohjeet kohteittain.

Mittausohje	Kohde
MO 1	MELUTASO SISÄTILOISSA * 7.9.2011 pidetyssä kokouksessa päätettiin, että varsinaisia melumittauksia ei tehdä niiden vaatiman erityisosaamisen takia. Suuntaa antavia mittauksia voidaan suorittaa, jotta saadaan selville onko aiheutta jatkotutkimukselle.
MO 2	SISÄILMAN LÄMPÖOLOJEN KENTTÄMITTAUKSET
MO 3	ILMANVAIHTO

Tarkastuskertomus

Tarkastuksella tehdyistä havainnoista kirjoitetaan tarkastuskertomus, jonka voi kirjoittaa Wordilla tai Tervekuu ohjelmalla (Tervekuussa valmiit pohjat) ohjeen: AM 3 TsL_ TARKASTUSKERTOMUS (R:llä LAATUJÄRJESTELMÄ→ TsL_Asiakirjamallit) avulla.

Tarkastuksesta asiakkaalle annettavat asiakirjat

Tarkastuksesta asiakkaalle annetaan seuraavat asiakirjat:

- tarkastuskertomus,
- tarkastuskaavake (-lista tai -lomake) sekä
- riskinarviointikaavake (Valvira).

1.5.3 Kuluttajaturvallisuus valvonnan tarkastus

Jokaisen terveystarkastajan, joka suorittaa kuluttajaturvallisuusvalvontaa, on ehdottoman tärkeää perehtyä:

- Kuluttajaturvallisuuden lainsäädäntöön
- Kuluttajaturvallisuusvalvonnan valtakunnalliseen valvontaohjelmaan vuosille 2011–2014 (päivitys 2012). Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukes on laatinut kuluttajaturvallisuusvalvonnan valtakunnallisen valvontaohjelman (Evira, Tukes ja Valvira, [viitattu 1.12.2011], 91) vuosille 2011–2014. Valvontaohjelman tarkoituksena on ohjata kuntien ja aluehallintovirastojen kuluttajaturvallisuusvalvontaa. Ohjelmassa on ennakoitu 1.1.2012 voimaan tullutta lainsäädäntöä.
- Turvallisuus- ja kemikaaliviraston Tukesin Internet sivuilla annettuihin ohjeisiin, osoitteesta <http://www.tukes.fi/fi/Toimialat/Kuluttajaturvallisuus/>. Internet- sivuilta löytyy myös kuluttajaturvallisuusvalvonnan työkalupakki, Ekstranet. Ekstranetissä on valvontaohjeita ja tarkastuskaavakkeita, lisäksi se on tärkeä tiedotuskanava ajankohtaisissa asioissa ja valvontaohjeistuksissa (Evira, Tukes ja Valvira, [viitattu 1.12.2011], 92–93).
- Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelmaan vuodelle 2012: luku 2.5, sivulla 7, Kuluttajaturvallisuusvalvonta (Seinäjoen kaupunki 7.12.2011).

Tarkastuksen kohteet (Evira, Tukes & Valvira, [viitattu 1.12.2011], 92–93)

Pääasiassa kunnat valvovat alueillaan kuluttajapalveluiden turvallisuutta eli kunta suorittaa säännöllistä ja riskinarviointiin perustuvaa valvontakriteeristön mukaista kuluttajapalvelukohteiden valvontaa. Valvottavia kohteita ovat muun muassa *Karting, koskenlasku, kuntosalit (ja niiden laitteet), laskettelupalvelut, maastohiihto, leikkikentät, yleiset pallopelialueet (jalka- ja koripallopelialueet), sisäkiipeilypaikat, ohjelmapalvelut, uinti (uimahallit, kylpylät ja uima-altaat, vesiliukumäet, uimarannat, talviuinti), tivolit ja huvipuistot sekä ratsastuspalvelut.* (Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukes, [28.2.2012]). Kulutustavaroiden

turvallisuuden valvonnasta kunta suorittaa kosmetiikan, lelujen ja kynttilätuotteiden paikallista valmistusta.

Tarkastuksella käytettävät menetelmät

Tarkastuksen voi kohdistaa tarpeen mukaan tiloihin, toimintatapoihin, olosuhteisiin, asiakirjoihin ja/ tai tuotteisiin. Yksittäisellä tarkastuksella voidaan tarkastaa kerralla koko kohde, mutta jos on tarkoituksen mukaista, voidaan tarkastus kohdentaa johonkin tiettyyn osa-alueeseen. Lisäksi voidaan ottaa näytteitä tai tehdä mittauksia kohteessa harjoitettavan toiminnan, valmistettavien tuotteiden tai tarjottavien palveluiden mahdollisten terveys- ja turvallisuushaittojen selvittämiseksi sekä määräystenmukaisuuden arvioimiseksi. (Evira, Tukes ja Valvira, [viitattu 1.12.2011], 20.)

Valvonnan maksullisuus

Maksut on listattu Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollon maksutaksaan, liite 4.

Tarkastustiheys, tarkastukseen käytettävä aika sekä tarkastusohjeet ja -kaavakkeet

Tiheys ja aika

Tukes on laatinut alustavaa kohdetyyppikohtaista riskinarviointia painopistealueille. Tämän perusteella tarkastuskohteille on määritetty keskimääräiset tarkastustiheydet ja -ajat, jotka on listattu kuluttajaturvallisuusvalvonnan valtakunnallisen valvontaohjelman, vuosille 2011–2014, liitteeseen 1 Kuluttajaturvallisuusvalvonnan painopistealueiden kohteiden valvonta, sivulle 111.

Tarkastusohjeet ja -kaavakkeet (Ekstranet →työohjeet / tarkastuslistat tai R:llä: LAATUJÄRJESTELMÄ →KuTuL_Tarkastuslomakkeet)

Alla olevaan taulukkoon (taulukko 7) on listattu tarkastuksen kohteet, käytettävät tarkastusohjeet ja -listat/-lomakkeet.

Taulukko 7. Kuluttajaturvallisuuslain mukaiset kohteet, niissä käytettävät tarkastusohjeet ja -listat/-lomakkeet.

Kohde	Tarkastusohje	Tarkastuslista/ -lomake
Kulutustavarat ja kuluttajapalvelut	Kuluttajaviraston ohje kulutustavaroista ja kuluttajapalveluksista annettavista tiedoista, Kuluttajaviraston julkaisusarja 10/2006	-
Karting	Kartingin turvallisuuden edistäminen Koulutukset otsikon alla lisätietoa	Karting 14.2.2003
Koskenlasku	1) Koskenlaskun turvallisuusohje 2) Melonnan turvallisuusohje	Koskenlaskupalvelut 11.7.2006
Kuntosalit	Koulutukset otsikon alla ohjeistusta liittyen kuntosaleihin	1) Tarkastuslista kuntosalit (R:llä) 2) Voimaharjoitteluvälineet 18.8.2005 3) Voimaharjoituspenkit 11.11.2003 4) Kuntopyörät 11.11.2003 5) Juoksumatot 11.11.2003 6) Soutulaitteet 11.11.2003 7) Stepperit, porrastuslaitteet 11.11.2003
Laskettelupalvelut	Laskettelupalveluiden turvallisuuden edistäminen Koulutukset otsikon alla lisätietoa	Laskettelupalvelut 23.1.2007
Maastohiihto		Maastohiihto 25.1.2006
Leikkikentät	Muuta ohjeistusta otsikon alla: 1) Usein kysytyt kysymykset päiväkotien pihojen valvonnasta 2) Muistio päiväkodin turvallisuuden valvonnasta 3) SFS- käsikirja 143	Leikkikentän turvallisuuden tarkastuslista 19.5.2009

	(Leikkikenttävälineet)	
Yleiset palloilualueet (jalka- ja koripallopelialueet)		Yleiset palloilualueet 13.4.2011
Sisäkiipeilypaikat		Sisäkiipeilypaikkojen tarkastuslista 22.9.2009
Ohjelmapalvelut	1) Ohjelmapalveluiden turvallisuus 2) Turvalliset seikkailu- ja elämyspalvelut	Ohjelmapalvelut 14.8.2009
Uinti	1) Uimahallien ja kylpylöiden turvallisuuden edistäminen 2) Kylpylöiden ja kuntoutuslaitosten allasosastojen asiakasturvallisuus 23.1.2007 3) Uimarantojen valvonnan järjestäminen 21.8.2006 Koulutukset otsikon alla lisätietoa	1) Uimahallit ja kylpylät 3.4.2003 2) Vesiliukumäet 13.6.2003 3) Talviuinti 8.1.2007 4) Uimarannat 27.2.2008
Tivolit ja huvipuistot		Tivolit ja huvipuistot 19.5.2008 Huom! Tarkastusajankohtien ilmoitustaulu (työkalu kiertävien tivoliensa tarkastukseen ja viranomaisten välisen tiedonkulun parantamiseksi)
Ratsastuspalvelut	Ratsastuspalveluiden turvallisuuden edistäminen Koulutukset otsikon alla lisätietoa	Ratsastuspalvelut 29.11.2004
Lelut	Laki lelujen turvallisuudesta 287/1997	

Kosmetiikka	Turvallista kosmetiikkaa 2006 Kosmetiikkatuotteille uusia määräyksiä 21.2.2005	
Kynttilätuotteet	Kynttilätuotteiden ja eräiden palovaaraa aiheuttavien tuotteiden turvallisuusvaatimukset 21.10.2011	

Tarkastuskertomus

Tarkastuksella tehdyistä havainnoista kirjoitetaan tarkastuskertomus, jonka voi kirjoittaa Wordilla tai Tervekuu ohjelmalla (Tervekuussa valmiit pohjat) ohjeen: AM 11 ETL_ TARKASTUSKERTOMUS (R:llä LAATUJÄRJESTELMÄ→ KuTuL_Asiakirjamallit) avulla.

Tarkastuksesta asiakkaalle annettavat asiakirjat

Tarkastuksesta asiakkaalle annetaan seuraavat asiakirjat:

- tarkastuskertomus sekä
- tarkastuskaavake (-lista/-lomake).

1.5.4 Kemikaalivalvonnan tarkastus

Jokaisen terveystarkastajan, joka suorittaa kemikaalivalvontaa, on ehdottoman tärkeää perehtyä:

- Kemikaalivalvonnan lainsäädäntöön. Valtakunnallisessa kemikaalilain valvontaohjelmassa vuosille 2011–2014, otsikon 2.1 Kemikaalilainsäädä-

däntö (sivulla 66) taulukossa 1 on lueteltu kunnan kemikaaliviranomaisen kannalta keskeiset kemikaaleja koskevat säädökset.

- Valtakunnalliseen kemikaalivalvonnan valvontaohjelmaan vuosille 2011–2014. Valvontaohjelma antaa ohjeita kemikaalien aiheuttamien terveys- ja ympäristövaarojen sekä fysikaalisten vaarojen valvonnasta. Valvontaohjelman tarkoituksena on lisätä kunnallisen valvonnan suunnitelmallisuutta, tehokkuutta ja laatua sekä yhdenmukaistaa kunnallisen valvonnan ohjausta. (Evira, Tukes & Valvira, [viitattu 1.12.2011], 69.)
- Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukesin antamaan ohjeistukseen kemikaaleista, biosideista ja kasvinsuojeluaineista osoitteessa <http://tukes.fi/fi/Toimialat/Kemikaalit-biosidit-ja-kasvinsuojeluaineet/Valvonta/>.
- Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelmaan vuodelle 2012: Luku 2.4 Kemikaalivalvonta, sivulla 6 (Seinäjoen kaupunki 7.12.2011).

Tarkastuksen kohteet

Kemikaalilain (744/1989) 7. § määrää seuraavaa:

Kunnan kemikaalivalvontaviranomainen valvoo tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamista, kun on kyse kemikaalien markkinoille saattamisesta ja vähittäismyynnistä. Kunnan kemikaalivalvontaviranomainen tekee tarkastuksia erityisesti kuluttajille myytäviä kemikaaleja markkinoille saattavien toiminnanharjoittajien sekä vähittäismyyntiä harjoittavien toiminnanharjoittajien tiloihin.

Kunnan kemikaalivalvontaviranomaisen tehtävänä on osallistua sen lisäksi, mitä 8 d §:ssä säädetään, muiden valtakunnallisten valvontahankkeiden toteuttamiseen sekä valvoa erityisesti, että:

1) markkinoille saatettavat kemikaalit on luokiteltu ja pakattu sekä niiden päällykset on merkitty CLP-asetuksen¹ tai tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten mukaisesti;

2) toiminnanharjoittajat ovat toimittaneet 48 a §:ssä tarkoitetut tiedot Turvallisuus- ja kemikaaliviraston ylläpitämään kemikaalituoterekisteriin²;

3) REACH-asetuksen³ 31–33 artiklassa tarkoitettuja tiedottamisvelvoitteita noudatetaan;

4) REACH-asetuksen 67 artiklan mukaisia rajoituksia noudatetaan; sekä

5) vaarallisen kemikaalin vähittäismyyntiä koskevia tämän lain ja sen nojalla annettuja säännöksiä noudatetaan.

¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus EY N:o 1272/2008 (CLP- asetus) aineiden ja seosten luokituksesta, merkinnöistä ja pakkaamisesta.

² Turvallisuus- ja kemikaaliviraston ylläpitämä kemikaalituoterekisteri, KETU osoitteessa <http://www.ketu.fi/KETU/juke.nsf/start>.

³ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus EY N:o 1907/2006 (Reach- asetus) kemikaalien rekisteröinnistä, arvioinnista, lupamenettelyistä ja rajoituksista.

Lisäksi kemikaalilain 8 c § määrää kunnan kemikaalivalvontaviranomaisen valvomaan pesuaineasetuksen (EY N:o 648/2004, 11 artikla ja liite VII) mukaisia merkintöjä.

Tarkastuksella käytettävät menetelmät ja ohjeistusta tarkastuksen tekemiseen

Valtakunnallinen kemikaalilain valvontaohjelma vuosille 2011–2014 (Evira, Tukes & Valvira, [viitattu 1.12.2011], 71–85) ohjeistaa kunnan kemikaalivalvontaviranomaista seuraavaan taulukkoon (taulukko 8) listattujen ohjeiden mukaisesti.

Taulukko 8. Kemikaalilain alainen valvontakohde ja valtakunnallisen kemikaalilain valvontaohjelman, vuosille 2011–2014, antama valvontaohjeistus.

Valvontakohde	Luku	Sivulla
Luokitusten, merkintöjen ja pakkaamisen valvonta	3.1	71–72
Kemikaalirekisteriin toimitettavien tietojen valvonta	3.2	72
Reach- asetuksen tiedottamisvelvoitteiden noudattamisen valvonta	3.3	72–74
Reach- asetuksen rajoitusten noudattamisen valvonta	3.4	74
Vähittäismyynnin valvonta (VNa kemikaalien vähittäismyynnistä) 573/2011)	3.5	74
Muista valvontatehtävistä Pesuaineista annetun EU-asetuksen mukaisten merkintöjen valvonta Biosidivalmisteiden markkinoille luovuttaminen ja käyttö ovat kemikaalilain ja Vna (466/2000) mukaisia Markkinoille tai käyttöön luovutetaan vain sellaisia suojauskemikaaleja, joiden käyttö on kemikaalilain ja suojauskemikaaliasetuksen (123/1994) perusteella sallittua, lisäksi valvotaan, että suojauskemikaalit on merkitty asetuksen (123/1994) mukaisesti	3.6	74
Kemikaalitoimittaja	4.1.2	79–80
Vähittäismyymälä	4.2.2	84–85

Valvonnan maksullisuus

Maksut on listattu Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollon maksutaksaan, liite 4.

Tarkastustiheys ja tarkastukseen käytettävä

Valvontakohteiden riskinarvioinnista annetaan ohjeistusta valtakunnallisessa kemikaalialain valvontaohjelma vuosille 2011–2014 luvussa 4 viimeisessä kappaleessa sivulla 76.

Kemikaalitoimittajan riskinarvioinnista ja tarkastustiheydestä kerrotaan valtakunnallisessa kemikaalilain valvontaohjelmassa luvussa 4.1.1 sivulta 78 alkaen ja kemikaalitoimittajan tarkastukseen käytettävästä ajasta luvussa 4.1.3 sivulla 82.

Vähittäismyymälän riskinarvioinnista ja tarkastustiheydestä annetaan ohjeistusta niin ikään valtakunnallisessa kemikaalilain valvontaohjelmassa vuosille 2011–2014 sivulta 83 alkaen ja vähittäismyymälän tarkastukseen käytettävästä ajasta luvussa 4.2.3 sivulla 85.

Tarkastuskertomus

Tarkastuksella tehdyistä havainnoista kirjoitetaan tarkastuskertomus, jonka voi kirjoittaa Wordilla tai Tervekuu ohjelmalla (Tervekuussa valmiit pohjat) ohjeen AM 41 Tarkastuskertomus_KemL (R:llä LAATUJÄRJESTELMÄ→ KemL_Asiakirjamallit) avulla.

Tarkastuksesta asiakkaalle annettavat asiakirjat

Tarkastuksesta asiakkaalle annetaan seuraavat asiakirjat:

- tarkastuskertomus sekä
- tarkastuskaavake (-lista tai -lomake).

1.5.5 Tupakkavalvonnan tarkastus

Jokaisen terveystarkastajan, joka suorittaa tupakkavalvontaa, on ehdottoman tärkeää perehtyä:

- Tupakkavalvonnan lainsäädäntöön.

- Valtakunnalliseen tupakkalain valvontaohjelmaan vuosille 2011–2014. Valvira on laatinut valtakunnallisen tupakkalain valvontaohjelman vuosille 2011–2014. Tämä ohjelma ohjaa kuntien valvontaa tupakkalain toteutukseksi. Valvontaohjelman tarkoituksena on edistää kuntien valvonnan suunnitelmallisuutta ja laatua sekä yhtenäistää koko maan valvontakäytäntöjä. Lisäksi valvontaohjelman tarkoituksena on myös taata toiminnanharjoittajien samanarvoinen asema valvonnan osalta. (Evira, Tukes & Valvira, [viitattu 1.12.2011], 137.)
- Sosiaali- ja terveysalan valvonta- ja lupavirasto Valviran ajantasaiseen ohjeistukseen ja neuvontaan tupakkaan liittyvissä asioissa heidän Internet-sivuillaan osoitteessa http://www.valvira.fi/ohjaus_ja_valvonta/tupakka → mainonta, myynti, tupakointikiellot ja – rajoitukset, tupakkatuotteiden saavuttavuuden rajoittaminen alaikäisiltä, tuotevalvonta ja asuntojen tupakansavu.
- Tupakkaekstranettiin.
- Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelmaan vuodelle 2012: Luku 2.3 Tupakkavalvonta, sivulla 6 (Seinäjoen kaupunki 7.12.2011).

Tarkastuksen kohteet (Evira, Tukes & Valvira, [viitattu 1.12.2011], 141–144)

- tupakkatuotteiden myynnin ja mainonnan tarkastaminen,
- tupakan myynnin tarkastus,
- tupakan omavalvonnan tarkastus,
- tupakan mainonnan tarkastus,
- tukkumyymälän tarkastus sekä
- tupakkakieltojen ja -rajoitusten valvonta.

Tarkastuksella käytettävät menetelmät (Evira, Tukes & Valvira, [viitattu 1.12.2011], 144)

- ensisijaisesti aistihavaintoihin perustuva arviointi (esimerkiksi tupakansavun näkeminen, haistaminen tai tunteminen) ja
- poikkeustilanteissa suoritetaan mittauksia esimerkiksi merkkisavututkimus tai ilmanäyte näytekeräimen läpi.

Valvonnan maksullisuus (Evira, Tukes & Valvira, [viitattu 1.12.2011], 145)**Maksua ei peritä:**

Tupakkatuotteiden myynnin valvonnasta.

Maksu peritään:

Tarkastuksen perusteella annettujen määräysten valvonnasta, mikäli määräys on annettu tupakkalain säännösten noudattamatta jättämisestä.

Myyntiluvasta: myyntiluvan haltijalta vuosittain myyntipistekohtainen valvontamaksu.

Maksut on listattu Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollon maksutaksaan, liite 4.

Tarkastustiheys, tarkastukseen käytettävä aika sekä tarkastusohjeet ja -kaavakkeet

Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma vuodelle 2012 ohjeistaa (Seinäjoen kaupunki 7.12.2011) Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueella tupakkalain ja lääkelain valvonnan yhdistämiseen. Tämä yhdistetty valvonta tulee suorittaa muun suunnitelmallisen valvonnan yhteydessä.

Tiheys ja aika

Tupakkalain mukaisten kohdetyyppien tarkastustiheys ja tarkastukseen keskimäärin käytettävä aika määritellään tupakkalain valtakunnallisen valvontasuunnitelman (Evira, Tukes & Valvira, (viitattu 1.12.2011], 165) liitteen 1, tupakkalain mukaisten kohdetyyppien tarkastustiheys ja tarkastukseen keskimäärin käytettävä aika, mukaisesti.

Tarkastusohjeet ja -kaavakkeet

Alla olevassa taulukossa (taulukko 9) on lueteltu tarkastuksen kohde tai tarkastettava asia sekä tarkastusohjeet ja -kaavakkeet.

Taulukko 9. Tupakkalain alaiset valvontakohteet sekä niihin käytettävät tarkastusohjeet ja -kaavakkeet.

Tarkastuskohde / Asia	Tarkastusohje	Tarkastuskaavake
Tupakan myyntipaikka	Valtakunnallinen tupakkalain valvontasuunnitelma (Valvira.2011, 170–178) : Tupakan omavalvonnan/ myynnin/ mainonnan tarkastusohje	Valtakunnallinen tupakkalain valvontasuunnitelma (Evira, Tukes & Valvira, [viitattu 1.12.2011], 166–169) liite 2 tupakan myyntipaikan tarkastuslomake.
Ravitsemisliike	Valtakunnallinen tupakkalain valvontasuunnitelma (Valvira.2011, 181–182) liitteen 3 ravitsemisliikkeiden tarkastuslomake yhteydessä.	Valtakunnallinen tupakkalain valvontasuunnitelma (Evira, Tukes & Valvira, [viitattu 1.12.2011], 179–181): liite 3 ravitsemisliikkeiden tarkastuslomake.
Asuinyhteisöjen yhteisten sisätilojen sekä yhteisten ulkoalueiden tupakointikielto	Ohje asuinyhteisöjen yhteisten sisätilojen sekä yhteisten ulkoalueiden tupakointikieltoa	-
Ulkona järjestettävät yleiset tilaisuudet	Ohje ulkoalueilla järjestettäviä yleisiä tilaisuuksia koskevasta tupakointikiellosta	LOMAKE 21 TupakL_TUPAKOINTI ULKONA JÄRJETETTÄVISSÄ YLEISSISSÄ TILAISUUKSISSA
Tupakan omavalvonta	Tupakan myynnin omavalvontaopas	Valtakunnallinen tupakkalain valvontasuunnitelma (Evira, Tukes & Valvira, [viitattu 1.12.2011], 166–169) liite 2 tupakan myyntipaikan tarkastuslomake.
Esilläpitokiello	Tupakkatuotteiden esilläpitokiello	Valtakunnallinen tupakkalain valvontasuunnitelma (Evira, Tukes & Valvira, [viitattu 1.12.2011], 166–169) liite 2 tupakan myyntipaikan tarkastuslomake.
Tupakkakiellot ja -rajoitukset	Valtakunnallinen tupakkalain valvontasuunnitelma (Evira, Tukes & Valvira, [viitattu 1.12.2011], 143) kappale 4.2.2. ja http://www.valvira.fi/ohjaus_ja_valvonta/tupakka .	-

Tarkastuskertomus

Tarkastuksella tehdyistä havainnoista kirjoitetaan tarkastuskertomus. Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma vuodelle 2012 (Seinäjoen kaupunki 7.12.2011, 6) ohjeistaa tupakkalain valvonnan yhdistämisen lääkelain valvonnan kanssa ja edelleen muun suunnitelmallisen valvonnan yhteyteen. Tarkoituksen mukaista on siis kirjoittaa niin tupakka- ja lääkelain kuin muunkin suunnitelmallisen valvonnan yhdistävä tarkastuskertomus. Eli tupakka- ja lääkelain sekä muun suunnitelmallisen valvonnan tiedot kootaan yhteen asiakirjaan, mutta esimerkiksi eri otsikoiden alle (niin, että niiden erottaminen on helppoa).

Tarkastuksesta asiakkaalle annettavat asiakirjat

Tarkastuksesta asiakkaalle annetaan seuraavat asiakirjat:

- tarkastuskertomus sekä
- tarkastuskaavake (-lista tai -lomake).

1.6 Laatujärjestelmän seuranta, arviointi ja kehittäminen

Laadun arvioinnin tärkein mittari on tällä hetkellä asiakkaiden antama palaute, jonka perusteella toimintaa pyritään kehittämään.

Tulevaisuudessa tullaan tietyin aikavälein suorittamaan terveystarkastajien tekemien tarkastusten laadukkuuden arviointia laadun vastuuhenkilön toimesta.

LIITTEET

Liite 1 Delegointitaulukko

Laki	Johtava hygiee- nikko	Hygieenik- koeläinlääkäri ja sijainen	Kaupungineläin- lääkäri	Terveystar- kastaja
ELINTARVIKELAKI 23/2006, muutos 352/2011, 32 § perusteella				
13.1 § ja 14 § Il- moituksen käsitte- ly ja todistuksen antaminen toimi- jalle	X	X		X
13.2 ja 15 §:n mu- kainen Eläimistä saatavia elintar- vikkeita valmista- van laitoksen hy- väksyminen	X	X		
22 § Alkutuotanto- paikkaa koskevan ilmoituksen käsit- tely	X	X		X
36 § Ulkopuolisen asiantuntijan päte- vyyden toteami- nen	X			
42 § Ensisaapu- misvalvonnan jär- jestäminen	X	X		
43 § Lihantarkas- tus ja siihen liittyvä valvonta	X	X	X	
45 § Ruokamyrky- tysten selvittämi- nen	X	X	X	X
49 § Tarkastus- ja läsnäolo-oikeus	X	X	X	X
50 § Näytteenotto	X	X	X	X
51 § Tiedonsaan- tioikeus	X	X	X	X
52 § Valvontavi- ranomaisen ilmoi- tus- ja tiedonanto- velvollisuus	X	X	X	X
53 § Valvontavi- ranomaisen ohja- usvelvollisuus	X	X	X	X

54 § Eläinlääkärin tiedonantovelvollisuus	X	X	X	
55 § Elintarvikemääräysten vastaisuuden poistaminen	X	X	X	X
56 § mom. 2 Väliaikainen kieltö	X	X	X	X
56 § Kielto	X	X		
57 § Elintarvikkeen markkinoilta poistaminen ja yleinen tiedottaminen	X	X		
58 § Haltuunotto	X	X	X	X
59 § Elintarvikkeen käyttöä ja hävittämistä koskeva päätös	X	X		
60 § EU:n toisesta jäsenvaltiosta toimitettujen eläimistä saatavien elintarvikkeiden hylkääminen ensisaapumispaikassa	X	X		
63 § Kiireelliset toimet	X	X	X	X
MMM ASETUS NAUDANLIHAN MERKITSEMISESTÄ 434/2008				
4 § Vapaaehtoisen naudanlihan merkintäjärjestelmän hyväksyminen	X	X		
TERVEYDENSUOJELULAKI 763/1994, 7 § perusteella				
13 ja 15 § Ilmoitusvelvollisuuden määrittäminen, ilmoituksen käsitteleminen ja ilmoi-	X			X

tusvelvolliselle annettavat määräykset				
18 § Talousvettä toimittavan laitoksen hyväksyminen	X			X
20 § ja 20 a§ Talousveden laadun valvonta ja talousveden käyttöä koskevat määräykset. Talousveden välityksellä leviävän taudin ehkäisy ja selvitys	X			X
27 § 1 mom. Asunnossa tai muussa oleskelutilassa esiintyvän terveyshaitan poistamiseksi annettavat velvoitteet	X	X		X
29 § Uimaveden valvonta ja käyttökielto	X			X
31 § Toimenpide määräys mikrobin ja vahinkoeläinten hävittämiseksi kiinteistöltä	X	X		
45 § Tarkastus oikeus	X	X	X	X
46 § Määräys asuinhuoneiston terveydellisen kunnan tarkastamisesta	X			
49 § Ulkopuolisen asiantuntijan pätevyyden toteaminen	X			X
51 § Kiireellinen kielto tai määräys	X	X		X
TERVEYDENSUOJELUASETUS 1280/1994				
9 § Talousvettä koskevista tarkkai-	X			X

luvelvoitteista määrääminen				
16 § Henkilömäärän rajoittaminen asunnossa/oleskelutilassa	X			X
42 § Haudatun ruumiin siirtäminen	X			
STM ASETUS TALOUSVEDEN LAATUVAATIMUKSISTA JA TUTKIMUKSISTA 461/2000				
6 § Poikkeukset	X			X
7 § Talousveden säännöllinen valvonta	X			X
8 § Valvontatutkimusohjelma	X			X
14 § Valvontatutkimustulosten tarkistaminen ja tarvittaessa TsL:n mukaiset toimenpiteet	X			X
15 § Käsittelyn, laitteiden ja materiaalien laadun varmistaminen	X			X
16 § Tiedottaminen ja raportointi	X			X
STM ASETUS PIENEN YKSIKÖIDEN TALOUSVEDEN LAATUVAATIMUKSISTA JA VALVOTATUTUKIMUKSISTA 401/2001				
5 § Talousveden laadun säännöllinen valvonta	X			X
6 § Valvontatutkimustulosten tarkistaminen ja tar-	X			X

vittaessa TsL:n mukaiset toimenpiteet				
7 § Yksittäisten talousvesikaivojen laadun valvonta	X			X
9 § Erityistilanteet	X	X	X	X
KULUTTAJATURVALLISUUSLAKI 920/2011, 1.1.2012 alkaen, 16 § perusteella				
6 § Kuluttajapalvelusta tehdyn ilmoituksen käsittely ja vastaanottoilmoituksen laatiminen	X			X
34 § Korjaus- ja oikaisumääräys	X			x
35 § Väliaikainen kieltö	X			X
36 § Kielto	X			
37 § Toiminnan keskeyttäminen	X			
LAKI TOIMENPITEISTÄ TUPAKOINNIN VÄHENTÄMISEKSI 693/1976, muutokset 286/2006 ja 984/2008, 14 a§ perusteella				
10 b § Tupakkatuotteiden vähittäismyyntiluvan myöntäminen	X			X
14 a § Lukuun ottamatta valvontasuunnitelman hyväksymistä	X			X
17 § Säännösten vastaisentoiminnan kieltäminen	X			X
33 a 1 mom. Vähittäismyyntiluvan peruuttaminen määräajaksi	X			X
LÄÄKELAKI 359/1987, muutos 22/2006, 54 § perusteella				
54 a § Nikotiinikorvaushoitoon	X			X

tarkoitettujen valmistajien vähittäismyyntiluvan myöntäminen				
54 c § 2 mom. Toiminnan kieltäminen	X			
54 c § 3 mom. Myyntiluvan peruuttaminen	X			
KEMIKAALILAKI 744/1989, muutokset 491/2008 ja 1262/2010, 7 § perusteella				
7 § osallistuminen valtakunnallisten valvontahankkeiden toteuttamiseen, valvonta erityisesti kohtien 1-5 mukaisesti sekä 5 mom. asian käsittelyn siirto tarvittaessa Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle	X			X
8 d § osallistuminen Euroopan kemikaaliviraston valvontahankkeisiin	X			X
45 § valvontaviranomaisen kiellot ja rajoitukset	X			X
46 § kemikaaleja koskevat väliaikaiset toimenpiteet	X			X

Liite 2 Lakilista

Elintarvikkeet

- Elintarvikelaki (23/2006)
- Valvonta-asetus (EY) N:o 882/2004
- Valtioneuvoston asetus elintarvikevalvonnasta (420/2011)
- Alkutuotantoasetus (134/2006)
- Elintarvikehygienia-asetus (EY) N:o 852/2004
- Eläimistä saatavien elintarvikkeiden hygienia-asetus (EY) N:o 853/2004
- Eläimistä saatavien elintarvikkeiden valvonta-asetus (EY) N:o 854/2004
- Ensisaapumisasetus (118/2006)
- Lihantarkastusasetus (38/ELO/2006)
- STM:n asetus elintarvikkeiden tai talousveden välityksellä leviävien ruokamyrkytys-epidemioiden selvittämisestä (251/2007)
- Yleinen elintarvikevalvonta-asetus (EY) N:o 178/2002
- valtioneuvoston asetus elintarvikelain ja terveydensuojelulain nojalla tutkimuksia tekevistä laboratorioista (1174/2006)
- Valtioneuvoston asetus eräistä elintarvikevalvonnan maksuista (1040/2007)
- MMM:n asetus eläimistä saatavien elintarvikkeiden elintarvikehygieniasta (Laitosasetus) (37/EEO/2006)
- MMM:n asetus eräiden elintarvikehuoneistojen elintarvikehygieniasta (Elintarvikehuoneistoasetus) (28/2009)

Kemikaalit

- Kemikaalilaki (744/1989) muutoksineen
- Kemikaaliasetus (675/1993) muutoksineen
- Valtioneuvoston asetus 647/2009 eräiden vaarallisten aineiden, seosten ja esineiden valmistuksen, markkinoille saattamisen ja käytön rajoituksista annetuista REACH- asetuksen XVII liitteen säännöksistä poikkeamisesta (asbestikuidut, arseeniyhdisteet sekä lyijykarbonaatit ja – sulfaatit)

- REACH- asetus (EY) N:o 1907/2006 (ajantasainen versio 27.6.2009), muutokset: liite II (käyttöturvallisuustiedote):453/2010 liite XIV (luvanvaraiset aineet): 143/2011 liite XVII (rajoitukset): 276/2010, 207/2011, 366/2011 ja 494/2011
- CLP- asetus (EY) N:o 1272/2008, muutokset 790/2009 (aineluettelo) ja 286/2011
- Sosiaali- ja terveysministeriön asetus kemikaalien luokitusperusteista ja merkintöjen tekemisestä 807/2001 (muutokset 687/2005, 206/2007, 655/2008, 6/2010)
- Sosiaali- ja terveysministeriön asetus CLP- asetuksen liitteessä VI tarkoitetuista kemikaaleista 5/2010 (muutos 1123/2010)
- Sosiaali- ja terveysministeriön asetus vaarallisten kemikaalien päällyksen turvasulkimesta ja näkövammaisille tarkoitettusta vaaratunnuksesta 414/2011
- Pesuaineasetus (EY) N:o 648/2004 (ajantasainen versio 27.6.2009)
- Valtioneuvoston asetus biosidivalmisteista 466/2000, muutokset 277/2010 ja 73/2011
- Sosiaali- ja terveysministeriön asetus biosidivalmisteiden pakkaamisesta ja merkinnöistä 422/2000
- Suojauskemikaaliasetus 123/1994, muutokset 1347/1994, 86/1995, 271/1997, 694/1999. Suojauskemikaaliasetus on kumottu biosidiasetuksella, mutta sitä sovelletaan siirtymäaikana kunnes suojauskemikaalit on hyväksytty biosidilainsäädännön mukaisesti
- Valtioneuvoston asetus kemikaalien vähittäismyynnistä 573/2011
- Sosiaali- ja terveysministeriön asetus kemikaaleja koskevien tietojen toimittamisesta 553/2008

Kuluttajaturvallisuus

- Kuluttajaturvallisuuslaki 920/2011.
- Valtioneuvoston asetus eräitä kuluttajapalveluita koskevasta turvallisuusasiakirjasta 1110/2011

Karting

- Kuluttajaviraston ohjeet kartingin turvallisuuden edistämiseksi, Kuluttajaviraston julkaisusarja 3/2003

Koskenlasku

- Suomen kanoottiliitto ry, turvaryhmä 2002, Melonnan turvallisuusohje

Lelut

- Laki lelujen turvallisuudesta 287/199

Laskettelupalvelut

- Kuluttajaviraston ohjeet laskettelupalveluiden turvallisuuden edistämiseksi, Kuluttajaviraston julkaisusarja 11/2006

Ohjelmapalvelut

- Kuluttajaviraston ohjeet ohjelmapalveluiden turvallisuuden edistämiseksi, Kuluttajaviraston julkaisusarja 9/2003 Kuluttajavirasto, asiamies, Turvalliset seikkailu- ja elämyspalvelut

Uinti

- Kuluttajaviraston ohjeet uimahallien ja kylpylöiden turvallisuuden edistämiseksi, Kuluttajaviraston julkaisusarja 4/2002
- Kuluttajavirasto, asiamies, Kylpylöiden ja kuntoutuslaitosten allasosastojen asiakasturvallisuus 23.1.2007

Ratsastuspalvelut

- Kuluttajaviraston ohjeet ratsastuspalveluiden turvallisuuden edistämiseksi, Kuluttajaviraston julkaisusarja 4/2004

Kosmetiikka

- Laki kosmeettista valmisteista 22/2005
- Kauppa- ja teollisuusministeriön asetus kosmeettisista valmisteista 75/2005
- kuluttajavirasto, asiamies, Turvallista kosmetiikkaa

Terveydensuojelu

Talousvettä toimittavat laitokset ja vedenottamot

- Kaivon paikka, Ympäristöopas, Suomen ympäristökeskus. 2008
- Sosiaali- ja terveysministeriön asetus pienten yksiköiden talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista (401/2001); 1, 3-5, 8, 10–11 §

- Sosiaali- ja terveysministeriön asetus talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista (461/2000); 1-2, 4, 7-13 ja 15- 16 §
- Sosiaali- ja terveysministeriön asetus talousvettä toimittavassa laitoksessa työskentelevältä vaadittavasta laitosteknisestä ja talousvesihygienisestä osaamisesta ja osaamisen testaamisesta (1351/2006); 1-3 § ja Liite
- Soveltamisopas talousvesiasetukseen 461/2000, Vesi- ja viemärilaitosyhdistys ja Kuntaliitto
- Talousveden laadun turvaaminen erityistilanteissa, Valvira, verkkojulkaisu
- Terveydensuojeluasetus, (TsA), (1280/1994); 9 §
- Terveydensuojelulaki, (TsL), (763/1994); 1-2, 17–18, 20, 20b ja 50 §
- Valtioneuvoston päätös juomaveden valmistamiseen tarkoitetun pintaveden laatuvaatimuksista ja tarkkailusta (366/94)
- Valvontatutkimusohjelmamalli, Valvira, verkkojulkaisu
- Valvira, Ympäristöterveydenhuollon laatujärjestelmä: Terveydensuojelun valvontaohjeisto, tarkastusohjeet, tarkastusohje 1

Uimarannat

- Direktiivi (EY) uimaveden laadun hallinnasta ja direktiivin 76/160/ETY kumoamisesta (2006/7/EY)
- Sosiaali- ja terveysministeriön asetus pienten yleisten uimarantojen uimaveden laatuvaatimuksista ja valvonnasta (354/2008); 1, 3, 5 ja 7 §
- Sosiaali- ja terveysministeriön asetus yleisten uimarantojen uimaveden laatuvaatimuksista ja valvonnasta (177/2008); 1,3-8, 11 ja 13 §
- Soveltamisopas uimavesiasetukseen 177/2008, STTV 2008
- Terveydensuojeluasetus (TsA, 1280/1994)
- Terveydensuojelulain (763/1994) ja sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen (354/2008) soveltaminen talviuintiin tarkoitetun uimaveden valvontaan, Valviran ohje 3.12.2009, Dnro 6599/11.02.02.02/2009
- Terveydensuojelulaki (TsL, 763/1994); 1-2, 28–29 ja 50 §
- Valvira, Ympäristöterveydenhuollon laatujärjestelmä: Terveydensuojelun valvontaohjeisto, tarkastusohjeet, tarkastusohje 2

Uimahallit, kylpylät ja uima-altaat

- RT-kortti 97-10839, Uimahallit ja virkistysuimalat

- Sosiaali- ja terveysministeriön asetus uimahallien ja kylpylöiden allasvesien laadusta ja valvontatutkimuksista (315/2002); 1, 3-7 ja 10 §
- Sosiaali- ja terveysministeriön asetus uimahallissa, kylpylässä tai vastaavassa laitoksessa työskentelevältä vaadittavasta laitosteknisestä ja allasvesihygieenisestä osaamisesta ja osaamisen testaamisesta (1350/2006); 1-2 § ja Liite
- Suomen rakentamismääräyskokoelma D2 Rakennuksen sisäilmasto ja ilmanvaihto, määräykset ja ohjeet 2010, Ympäristöministeriö 2008
- Terveydensuojeluasetus (TsA, 1280/1994)
- Terveydensuojelulaki (TsL, 763/1994); 1-2, 28- 29 ja 50 §
- Uimahallien ja kylpylöiden sisäilmastoa ja ilmanvaihtoa koskevat terveydelliset ohjeet (STTV:n oppaita 3:2008)
- Uimahallien ja sivutilojen hygieniaopas, Ympäristö ja Terveys-lehti 2002
- Valvira, Ympäristöterveydenhuollon laatujärjestelmä: Terveydensuojelun valvontaohjeisto, tarkastusohjeet, tarkastusohje 3

Eläinten pitoon tarkoitetut rakennukset ja aitaukset asemakaava-alueella

- Terveydensuojelulaki (TsL, 763/1994); 1-2, 22 ja 50 §
- Terveydensuojeluasetus (TsA, 1280/1994); 11–12 §
- Valvira, Ympäristöterveydenhuollon laatujärjestelmä: Terveydensuojelun valvontaohjeisto, tarkastusohjeet, tarkastusohje 4

Koulut, päiväkodit ja vanhainkodit

- Asumisterveysohje 2003:1, Sosiaali- ja terveysministeriö
- Asumisterveysopas 2005, 2008, 2009 (soveltamisopas), Sosiaali- ja terveysministeriö
- Päivähoidon turvallisuussuunnittelu, STM ja Stakes, oppaita 71, 2008
- Sisäilmaongelmaisten koulurakennusten korjaaminen, Opetushallitus 2008
- Sosiaalihuoltolain (1985a). Sosiaalihuoltolain mukaisten asumispalvelujen järjestäminen. Yleiskirje A5/1985/hu
- Suomen rakentamismääräyskokoelma C1 Ääneneristys ja meluntorjunta rakennuksessa - Määräykset ja ohjeet 1998

- Suomen rakentamismääräyskokoelma D2 Rakennuksen sisäilmasto ja ilmanvaihto, määräykset ja ohjeet 2010, Ympäristöministeriö 2008
- Suomen rakentamismääräyskokoelma RT SH-20380 Päiväkotien toimitilojen suunnittelu
- Suomen rakentamismääräyskokoelma RT 96-10939 Koulurakennus, tilasuunnittelu
- Terveydensuojeluasetus (TsA, 1280/1994) 12- 14 §
- Terveydensuojelulaki (TsL, 763/1994) 1-2, 22, 26, 30 ja 50 §
- Valvira, Ympäristöterveydenhuollon laatujärjestelmä: Terveydensuojelun valvontaohjeisto, tarkastusohjeet, tarkastusohje 5

Hautausmaat

- Terveydensuojeluasetus (TsA 1280/1994); 11–12 ja 40–42 §
- Terveydensuojelulaki (TsL 763/1994); 1-2, 22, 42–43 ja 50 §
- Valvira, Ympäristöterveydenhuollon laatujärjestelmä: Terveydensuojelun valvontaohjeisto, tarkastusohjeet, tarkastusohje 6

Parturi-kampaamot, kauneushoitolat ja vastaavat

- Asumisterveysohje 2003:1, Sosiaali- ja terveysministeriö
- Asumisterveysopas 2005, 2008, 2009 (soveltamisopas), Sosiaali- ja terveysministeriö
- Lääkelaitoksen luettelo valolle herkistäväistä aineista:
http://www.nam.fi/kayttajat/ukk/ukk_kayttajat_laaketieto.html
- Suomen rakentamismääräyskokoelma D2 Rakennuksen sisäilmasto ja ilmanvaihto, määräykset ja ohjeet 2010, Ympäristöministeriö 2008
- Terveydensuojeluasetus(TsA 1280/1994); 11–12 ja 14 §
- Terveydensuojelulaki (TsL 763/1994); 1-2, 26, 30 ja 50 §
- Valvira, Ympäristöterveydenhuollon laatujärjestelmä: Terveydensuojelun valvontaohjeisto, tarkastusohjeet, tarkastusohje 7

Kokoontumis- ja majoitushuoneistot

- Asetus majoitus ja ravitsemisliikkeistä 727/1991
- Asumisterveysohje 2003:1, Sosiaali- ja terveysministeriö

- Asumisterveysopas 2005, 2008, 2009 (soveltamisopas), Sosiaali- ja terveysministeriö
- C1 Ääneneristys ja meluntorjunta rakennuksessa - Määräykset ja ohjeet 1998
- Sisäasianministeriön määräys ilmanvaihtolaitteiden puhdistuksesta 1/95, 6.3.1995
- Sisäilmaohje, Sosiaali- ja terveysministeriön oppaita 1:2003
- Suomen rakentamismääräyskokoelma D2 Rakennuksen sisäilmasto ja ilmanvaihto, määräykset ja ohjeet 2010, Ympäristöministeriö 2008
- Terveydensuojeluasetus (TsA, 1280/1994); 11–12 ja 14 §
- Terveydensuojelulain 13 §:n mukaisen ilmoitusmenettelyn soveltamisohje, Julkiset huvi-, kokoontumis- ja majoitushuoneistot, Valvira 2009
- Terveydensuojelulaki (TsL, 763/1994); 1-2, 22, 26, 30 ja 50 §
- Valvira, Ympäristöterveydenhuollon laatujärjestelmä: Terveydensuojelun valvontaohjeisto, tarkastusohjeet, tarkastusohje 8

Siivottomuustapaus

- Asumisterveysohje 2003:1, Sosiaali- ja terveysministeriö
- Asumisterveysopas 2005, 2008, 2009 (soveltamisopas), Sosiaali- ja terveysministeriö
- Terveydensuojeluasetus(TsA 1280/1994); 15–17 §
- Terveydensuojelulaki (TsL 763/1994); 1-2, 26, 46 ja 50 §
- Valvira, Valviran ohje asuntojen siivottomuustapauksissa, 3/2011, Dnro 43/02.07.01/2010

Asunnontarkastus

- Asumisterveysohje 2003:1, Sosiaali- ja terveysministeriö
- Asumisterveysopas 2005, 2008, 2009 (soveltamisopas), Sosiaali- ja terveysministeriö
- Terveydensuojeluasetus(TsA 1280/1994); 15–17 §
- Terveydensuojelulaki (TsL 763/1994); 1-2, 26, 46 ja 50 §

Tupakkalaki

- Tupakkalaki 13.8.1976/693

- Asetus toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi 25.2.1977/225

Liite 3 Laitteet ja välineet

Välineen nimi/merkki ja malli	Käyttötarkoitus	Sijainti	Muuta
Raytek Raynger ST-X	Infrapunalämpömittari	<u>Lappajärvi</u>	
Exotek MC-60A	Materiaalin pintakosteusmittari	Lappajärvi	
Kane May SGA96	Hiilidioksidimittari	Lappajärvi	
Thermo-Hygrometer RS232 Interface ETI8711	Ilman lämpötila/kosteusmittari	Lappajärvi	
Kimoto käsi-keräin HS-6	Formaldehydin ym. kerääjä	Lappajärvi	Erittäin vanha
Simpson model 380	Mikroaaltosäteilymittari	Lappajärvi	Erittäin vanha
Sartorius Basic Bp 2100	Vaaka (yläkuppivaaka)	Lappajärvi	
Ruttner	Vedennoudin	Lappajärvi	
BS2 Hygro-Meter	Pintakosteuden mittari	<u>Lapua</u>	
Vaisala HM44	Rakenteiden kosteusmittalaite lämpötilamittapäällä	Lapua	
Tecnocalor TSI IAQ-CALC 7545	Hiilidioksidimittari	Lapua	Hankittu vuonna 2011

TSI IAQ-CALC 8732	Hiilidioksidimittari	Lapua	Ei kalibroitu
RayTemp 8	Pintalämpömittari	Lapua	2 kappaletta, hankittu vuonna 2011
Testo 106	Piikkilämpömittari	Lapua	Hankittu 2011
Testo 540	Valon voimakkuus mittari	<u>Seinäjoki</u>	Toimitettu tehdaskalibrointitodistuksen kanssa (ISO 9001:2000)
Delta 2000	Materiaalin kosteusmittari	Seinäjoki	Usealle eri aineelle ja kalibrointikerroin on valittavissa
HI 92804C	Lämpömittari	Seinäjoki	
Q-CHECK™ Malli 8730/8731 Sarjanumero 96129505	Hiilidioksidimittari	Seinäjoki	Kalibrointi: Käyttöympäristössä (kuukausittain), vuosittain tehtaalle (suositus), [kalibrointiajankohdat 4.3.2003; 1.6.2005; 10.6.2008]
Testo 110	Lämpömittari	Seinäjoki	Toimitettu tehdaskalibrointitodistuksen kanssa (ISO 9001:2000)
MC- 60 A	Kosteusmittauslaite	Seinäjoki	
Testo 615	Lämpötila- ja kosteusmittari	Seinäjoki	Toimitettu tehdaskalibrointitodistuksen kanssa (ISO 9001:2000) Mittaukset: a) ilmastoidut tilat: vuosittainen huolto ja b) vaikeat olosuhteet (uima-altaiden läheisyys, voimakkaat ilmavirtaukset, suolainen ilma): huolto ja kalibrointi joka kolmas

			kuukausi Kalibrointiajankohdat: 10.6.2008 ja tehdaskalibrointitodistus 14.5.2002
Dräger Ch 216	Virtausilmaisin	Seinäjoki	
Dräger Ch 25301	Savuputket	Seinäjoki	
Björnax Smoke- Pen- savukynä	Savukynä	Seinäjoki	
Microscanner D 261 C	Infrapunamittari	Seinäjoki	
Testo Quick- temp 825-T1- T2-T3-T4	Lämpömittari	Seinäjoki	
Psense Rh	kannettava CO ₂ - mittari	Seinäjoki	CO ₂ : Manuaalinen kalibrointi viemällä raittiiseen ilmaan, jossa CO ₂ pitoisuus noin 400 ppm (hyvä ilmanvaihto, aurinkoinen sää). RH: 33 % ja 75 % suolakalibraattoreilla (25 C, tasainen kosteus)
Simpson 380 m		Seinäjoki	
Raytek Raynder ST 60	Infrapunamittari	<u>Töysä</u>	

Caisson V1-D1	Kosteudenosoitin	Töysä	
Talto	Mikrouunin säteilykar- kausmittari	Töysä	
	Anderssen 6-vaihe- impaktori	Töysä	
Testo 435	Rekisteröivä lämpötila- ilmankosteus- ja hiilidi- oksidimittari	Töysä	
Lovibond PC Checkit	Mittari: pH, kloori, sy- anuraattihappo	Töysä	
Vaisala	Lämpötila- ja kos- teumittari	Töysä	2 kappaletta
Ilmasti Oy	Mittari: Ilma radon	Töysä	
	Vedennoudin	Töysä	
	Kissanloukku	Töysä	

Liite 4 Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollon maksutaksa

MAKSUTAULUKKO					
Terveysturvallisuuden valvonta					
	Ilmoituksenvarainen tai hyväksymistä edellyttävä toiminta	Ilmoitusten ja hake- muksen käsittelymak- sut		Suunnitelmallinen val- vonta ja määräysten valvonta	
		Uusi toiminta	Toiminnan muutos	Tarkastus	Uusinta- tarkastus
		euroa	euroa	euroa	euroa
1	<p>Työtila, jonka käytöstä voi aiheutua terveyshait- taa tai terveydellisiltä vaikutuksiltaan siihen rin- nastettavan toiminnan sijoittamisesta asuinra- kennukseen tai alueelle, jossa on asuinhuoneis- toja.</p> <p>(Työtiloja ovat esim. korjaamo, kirjapaino, paja)</p>	200	100	100	60
2	Eläinten pitoon tarkoitetun rakennuksen tai aita- uksen sijoittaminen tai käyttöönotto asemakaava- alueella				
	• eläimiä < 6	100	60	60	40
	• eläimiä 6 – 15	200	60	60	40
	• eläimiä > 15	300	80	80	60
3	Julkinen huvi- tai kokoontumishuoneisto				
	• $\leq 300 \text{ m}^2$	150	80	80	40

	<ul style="list-style-type: none"> > 300 m² 	200	120	120	80
4	Julkinen majoitusluoneisto				
	<ul style="list-style-type: none"> huoneita < 10 	100	80	80	40
	<ul style="list-style-type: none"> huoneita 10 - 50 	150	120	100	80
	<ul style="list-style-type: none"> huoneita > 50 	200	160	120	80
	<ul style="list-style-type: none"> leirikeskus ja vastaava majoituskohde 	150	120	100	80
5	Yleiseen käyttöön tarkoitettu sauna	100	40	30	20
6	Yleinen uimahalli, uima-allas, uimala, uimaranta tai kylpylä				
	<ul style="list-style-type: none"> uimahalli, uimala 	250	120	100	60
	<ul style="list-style-type: none"> muu yleinen allastila 	100	60	60	40
	<ul style="list-style-type: none"> kylpylä tms. 	250	120	100	60
	<ul style="list-style-type: none"> Eu-uimaranta 	150	80	40	30
	<ul style="list-style-type: none"> muu yleinen uimaranta ja -paikka 	100	40	30	20
7	Koulu tai oppilaitos, päivä-, lasten- tai vanhainkoti				
	<ul style="list-style-type: none"> Ryhmäperhepäiväkoti, kerho yms. (8 + 2) 	100	80	60	40
	<ul style="list-style-type: none"> ≤ 200 m² 	200	80	80	60
	<ul style="list-style-type: none"> > 200 m² 	300	140	100	80
8	Parturi, kampaamo, kauneushoitola tai muu ihonkäsittelypaikka, hoitopaikka, solarium				

	<ul style="list-style-type: none"> asiakaspaiikkoja 1 	100	60	40	30
	<ul style="list-style-type: none"> asiakaspaiikkoja 2 - 3 	150	60	60	40
	<ul style="list-style-type: none"> asiakaspaiikkoja > 3 	200	80	80	40
9	Julkinen kuntosali tai liikuntatila	200	80	60	40
10	Vesilaitos				
	<ul style="list-style-type: none"> ≥ 5 000 käyttäjää tai yli 1 000 m³/vrk + pakkaamo 	300	240	120	60
	<ul style="list-style-type: none"> < 5 000 käyttäjää tai alle 1 000 m³/vrk muu asetuksen 461/2000 mukainen kohde 	200	160	100	60
	<ul style="list-style-type: none"> < 50 käyttäjää tai alle 10 m³/vrk muu asetuksen 401/2001 mukainen kohde 	100	80	60	50
11	Hautausmaa tai hautauspaikka	Maksu käsittelyaikaan perustuen (50 €/h)			
12	Muut vastaavat laitokset tai huoneistot, joissa harjoitetusta toiminnasta saattaa aiheutua käyttäjälle terveystaitta	Maksu käsittelyaikaan perustuen (50 €/h)			
13	Asian vireilläolosta ilmoittaminen	Maksu ilmoituslaskun mukaan			
14	Ulkopuoliset palvelut ja selvitykset	Kustannusten mukaan			
NÄYTTEENOTTO- JA TUTKIMUSMAKSUT					
15	Lakisääteinen viranomaisnäytteenotto				
	<ul style="list-style-type: none"> talousvesi uimavesi (yleinen uimala, uimahalli, uimaranta, kylpylä sekä yleinen virkistys-, kuntoutus- ja hieronta-allas) muut (liittyen 1-12 kohdissa mainittujen ilmoitusten/ hakemuksen/ tarkastuksen perusteella annettujen määräysten valvontaan, paitsi jos sisältyvät asunnossa tai muussa oleskelutilassa suoritettujen toimenpiteiden maksuihin) 	30 € + 5 € seuraavat näytteet samasta kohteesta			

16	Näytteenotto muuna kuin viranomaistoimintana (palvelutoiminta)	30 € + alv 23 %
17	Näytteenotto muun kuin viranomaisen suorittamana	Kustannusten mukaan
18	Laboratoriotutkimukset	Kustannusten mukaan
ASUNNOSSA TAI MUUSSA OLESKELUTILASSA SUORITETTujen TOIMENPITEIDEN MAKSUT		
SISÄILMA		
19	Sisäilmanäytteenotto	50 € + alv 23 %, seuraavat samasta koht. 30 € + alv 23 %
20	Mikrobitutkimukset (pitoisuus ja laatu) + toimitusmaksu	Kustannusten mukaan
21	Kemiallisen laadun tutkimukset + toimitusmaksu	Kustannusten mukaan
MATERIAALI- JA PINTANÄYTE		
22	Näytteenotto	50 € + alv 23 % (Materiaali- ja pintanäytteenotosta ei laskuteta sisäilmanäytteenoton yhteydessä)
23	Mikrobitutkimukset (pitoisuus ja laatu) + toimitusmaksu	Kustannusten mukaan
MELU		
24	Melumittaus <ul style="list-style-type: none"> • yhden asunnon tai muun tilan melumittaus (esim. vesikaluste-, ilmanvaihto- ja hissimelu) 	120 € + alv 23 %
OLOSUHDEMITTAUKSET		

25	<ul style="list-style-type: none"> Hiilidioksidipitoisuuden mittaaminen (sisältää suhteellisen kosteuden ja sisäilman lämpötilan mittaukset) 	40 € + alv 23 %
ULKOPUOLISEN ASIAKASALUEKÄYTTÖ		
26	Ulkopuolisella asiantuntijalla teetetävät tutkimukset ja mittaukset	Kustannusten mukaan

Muut maksut**Elintarvikkeiden vientitodistukset**

Erillinen vientitodistusasiakirja 10 €

Lihantarkastuksesta perittävät maksut

Tarkastusmaksut

- lihantarkastus pienteurastamoissa 40 €/h (huomioidaan myös matka-aika, laskutetaan Eviralta)
- riistaeläimen tarkastus 40 €/h (huomioidaan myös matka-aika)

Ostajamaan edellyttämä Euroopan unionin ulkopuolelle eläimistä saatavia elintarvikkeita vievien elintarvikehuoneistojen tavanomaista kattavampi valvonta 50 €/h.

Mikäli samalla kertaa suoritetaan useampi tarkastus samassa kohteessa, ovat muut kuin ensimmäinen/ pääasiallinen tarkastus 50 % halvempia kuin jos ne suoritettaisiin yksitellen erillisinä tarkastuksina.

Muu viranomaistoiminta 50 €/h.

Milloin tämän taksan soveltaminen johtaa ilmoituksen tai hakemuksen luonne ja merkitys huomioon ottaen kohtuuttoman suureen maksuun, voidaan ilmoituksen käsittelystä periä taksan mukaista maksua alhaisempi maksu enintään 50 % alennettuna.

Apulaiskaupunginjohtajan ehdotus:

Seinäjoen sosiaali- ja terveyslautakunta päättää hyväksyä ympäristöterveydenhuollon taksat vuodelle 2012.

Päätös:

Ehdotus hyväksyttiin.

Lisätiedot: johtava hygieenikko Seppo Kangas, p. 06 425 5700
seppo.kangas@seinajoki.fi

LIITE 2 Kyselytutkimus Seinäjoen alueen ympäristö terveydenhuollon terveystarkastajille

Kyselytutkimus Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollon terveystarkastajille 4.10.2011

Tämä kysely toteutetaan Saana Pusaan Opinnäytetyön teoriaosuutta varten. Teoria keskittyy pohtimaan *mitä laatu on terveystarkastajan työssä Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollossa*. Lisäksi mietitään *miten laatuun päästään, mitä siihen pääsemiseksi tarvitaan ja miten laatua ylläpidetään ja kehitetään*. Näiden tulosten tarkoituksena on osaltaan olla apuna laadittaessa ”lopullista” laatujärjestelmää Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollon terveystarkastajille. Tuloksia ei käsitellä yksilöidysti vaan niistä tehdään kooste. Saatuja tuloksia analysoidaan teorialiedon pohjalta ja sen avulla.

Mikä on laatua terveystarkastajan työssä (Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollossa)?

Miten edellä kuvailemaanne laatuun päästään? Eli mitä siihen tarvitaan?

Mitkä ovat niitä asioita, joiden takia edellä kuvailemaanne laatuun ei päästä?

Mikä on työnne ydintoimintaa?

Työssänne on erityisosaamista ja -asiantuntevuutta vaativia osa-alueita. Miten kaikki nämä eri osa-alueet hoidetaan laadukkaasti?

Suomen standardoimisliitto, SFS: Laadunhallinnan periaatteet

- 1) Asiakaskeskeisyys (ymmärrys asiakkaiden nykyisistä ja tulevista tarpeista, vaatimusten täyttö, asiakkaiden odotusten ylittäminen)

Miten työssänne näkyy asiakaskeskeisyys? Ja mitä merkitystä sillä on?

Mitä laatu tarkoittaa asiakkaalle, kun ajatellaan työtänne?

- 2) Johtajuus (johtaja määrittää organisaation tarkoituksen ja suunnan, luo ja ylläpitää sisäistä ilmapiiriä, jossa henkilöstö voi täysipainoisesti osallistua tavoitteiden saavuttamiseen)

Mikä on työnne keskeinen tarkoitus ja tavoite?

Miten tarkoitus ja tavoite näkyvät työssänne?

Miten tarkoitus ja tavoite näkyvät työnne johtamisessa?

Mikä on laadukasta johtamista?

Miten laadukas johtaminen näkyy/ei näy työssänne?

- 3) Henkilöstön sitoutuminen (henkilöstön kykyjen hyödyntäminen, motivoitunut ja sitoutunut henkilöstö, huomataan oman osallistumisen tärkeys, oma rooli organisaatiossa, vastuut)

Miättikää omaa työhön sitoutumistanne ja innokkuuttanne [oma rooli ja vastuu organisaatiossa (onko henkilöstölle selvää mitkä ovat kenenkin työtehtäviä ja vastuualueita), pääseekö työssä hyväksikäyttämään kykyjään, tietojaan, kokemuksiin ja erityisiä kiinnostuksen kohteitaan, ongelmatilanteet ja miten ne ratkaistaan]

Koetteko edellä olevia asioita pohtiessanne, että osallistutte ja saatte osallistua työnne suunnitteluun (kyllä tai ei, perusteluineen)?

Oletteko motivoitunut ja, mitkä asiat vaikuttavat motivaatioonne?

Pääsettekö hyväksikäyttämään työssänne kykyjänne, tietojanne, taitojanne ja erityisiä kiinnostuksen kohteitanne? (kyllä/ei perusteluineen)

- 4) Prosessimainen toimintamalli (resurssit tehokkaassa käytössä, tulokset tiedossa)

Onko työn tekeminen tehokasta ja laadukasta? (kyllä/ei perusteluineen)

Onko työn tekemiseen tarpeeksi resursseja? (kyllä/ei perusteluineen)

- 5) Järjestelmälähtöinen johtaminen (järjestelmän tunnistaminen, ymmärtäminen ja johtaminen → vaikuttavuus ja tehokkuus paranevat, asetetut tavoitteet saavutetaan)

Onko jokapäiväinen työn tekeminen (myös johtaminen) linjassa päätettyihin/hankittuihin käytäntöihin, järjestelmiin ja yhteisiin päätöksiin? (kyllä/ei perusteluineen)

- 6) Jatkuva parantaminen (kokonaisvaltainen suorituskyvyn parantaminen)

Miten pyritte kehittämään ja parantamaan omaa työtänne eli miten jatkuva parantaminen näkyy työssänne?

- 7) Tosiasioihin perustuva päätöksen teko ja 8) Molempia osapuolia hyödyttävät toimittajasuhteet – kohtia ei tarkemmin pohdita tässä kohdin.

Lopuksi pyytäisin jakamaan eri työtehtävät tärkeyden mukaan. Listatkaa vapaasti mieleenne tulevia eri työtehtäviä eri otsikoiden alle.

1. Tärkeät tehtävät
2. Tehtävät, jotka eivät ole tavoitteiden (edellä listaamasi) pohjalta niin tärkeitä, mutta ne on vain tehtävä
3. ”Turhat” ja/tai ”ei oleelliset” työtehtävät

Vapaata palautetta, koskien laatua ja sen kehittämistä. Esimerkiksi Ideoita tai kysymyksiä. Kiitos vaivannäöstäsi!